

BISDOM VAN HAARLEM-AMSTERDAM

STUDIEGIDS 2018/2019

Filosofisch-Theologisch Instituut SINT-WILLIBRORD

Grootseminarie van het R.K.   Diocesaan missionair
Bisdom van Haarlem-Amsterdam   Grootseminarie Redemptoris Mater

CONGREGATIO
DE INSTITUTIONE CATHOLICA
(DE STUDIORUM INSTITUTIS)

RESCRIPTUM

Congregatio de Institutione Catholica (de Studiorum Institutis), postulatione attendita Em.mi ac Rev.mi Magni Cancellarii Pontificiae Universitatis Lateranensis, legitime praesentantis; perpensa CONVENTIONE inter Exc.mum ac Rev.mum Administratorem Apostolicum dioeceseos Harlemensis (nunc Harlemensis-Amstelodamensis) et eiusdem Pontificiae Universitatis Exc.mum Rectorem Magnificum inita et ab hac Congregatione die III mensis Octobris a.D. MM approbata; cum compererit in Studio Theologico sub titulo Sancti Willibrord traditarum disciplinarum rationem canonicis normis conformari et diligenter promoveri; petitionem memorati Magni Cancellarii libenter suscipiens, idem

QUADRIENNIUM THEOLOGICUM
praefati Studii Theologici sub titulo Sancti Willibrord

Facultati Theologicae Pontificiae Universitatis Lateranensis

AFFILIATUM

pro munere hoc Rescripto ad aliud quinquennium constituit declaratque, collata Facultati potestate academicum Sacrae Theologiae BACCALAUREATUS gradum iis alumnis ecclesiasticis conferendi, qui, praescriptum studiorum curriculum feliciter emensi, specialia pericula sub ductu et auctoritate eiusdem Facultatis rite superaverint; servatis de iure servandis, in primis peculiaribus Normis ad affiliationem exsequendam ab utraque parte subsignatis et ab hac Congregatione approbatis, quae una cum memorata Conventione vigere pergunt; contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Romae, ex aedibus Congregationis de Institutione Catholica (de Studiorum Institutis), die XX m. Februarii a.D. MMXVI.

PRAEFECTUS

+ A. Vicentini Jaceri
A SECRETIS

ADRES

Hoogeweg 65
1851 PJ Heiloo

TELEFOON EN E-MAIL

Algemeen
tel. 072-5051288
e-mail post@willibrordseminarie.nl

web-site www.tiltenberg.org en www.willibrordseminarie.nl

Rector

tel 06-40125490; 072-5055964
e-mail rector@willibrordseminarie.nl

Studieprefect

tel. 06-46602419
e-mail jtercero@tiltenberg.org

Administrateur

tel. 023-5112640
e-mail facturen@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Studenten (Grootseminarie)

tel. 072-5054051

Studenten (Redemptoris Mater)

tel. 0226-413477
e-mail seminaristen.haarlem@redemptorismater.nl

LEIDING

Zijne Hoogwaardige Excellentie
Mgr. dr. J.M. Punt,
Bisschop van Haarlem-Amsterdam

STAF

Drs. J.C.J. de Wit, rector Grootseminarie
Lic. L.D. Georges, rector Redemptoris Mater
Dr. J.M. Tercero Simón, studiefprefect
Drs. J.H. Smith, spiritueel
Dr. J.I.M.X. Vijgen, directeur Sint-Bonifatius
Drs. J.D.J.T. Wienen, studiefprefect Sint-Bonifatius
Lic. S.G.R. Marcantognini, supervisor
Drs. J.G. Hoekstra, stage-coördinator
Dr. A.J.T. van den Hout, algemene staflied

GEBEDSKRING

Aanmelding als lid:

De heer drs. P. Klaver
Hoogeweg 65
1851 PJ Heiloo

Administratie gebedskring:
Mevr. M.J. van Kleef

1. ALGEMENE INFORMATIE

Het Filosofisch-Theologisch Instituut Sint-Willibrord verzorgt de studie en de pastorale vorming van de seminaristen van het Grootseminarie en de seminaristen van het diocesaan missionair Grootseminarie Redemptoris Mater; het bevindt zich aan de Hoogeweg te Heiloo.

Het bisdom Haarlem-Amsterdam heeft een eigen priesteropleiding omdat de vorming tot priester om een eenheid van geestelijke, theologische en pastorale vorming vraagt. Het seminarie is een opnieuw beleven van de ervaring van de apostelen die in een gemeenschap met Jezus aan het hoofd, werden gevormd en voor hun zending toegerust.

Bij het *Ad limina*-bezoek van de Nederlandse bisschoppen, op 18 juni 1998, is paus Johannes Paulus II op het belang van de priesteropleiding ingegaan: "Voor de Kerk van morgen moeten de bisschoppen te allen tijde in het bijzonder attent zijn op de vorming van de seminaristen. Daarvoor hebt U het nodig geacht om uw seminaries te reorganiseren. Sommigen onder U hebben zich grote inspanningen getroost om nieuwe diocesane seminaries te creëren. Blijft een groot belang hechten aan de roepingenpastoraal, waarbij alle gelovigen betrokken moeten zijn. Hoe zullen de jongeren de roepstem van Christus ontdekken, als de Kerk dit niet overdraagt door middel van priesters en leken, en als zij niet het geluk laat zien dat gelegen is in het dienen van de Heer?"

Waakt U ook over het onderscheidingsvermogen van de kandidaten en over hun geleidelijke menselijke rijping; u kent de persoonlijke en huiselijke moeilijkheden die de jongeren hebben doorstaan in de laatste decennia. Het is daarom nodig om hen te begeleiden in hun geestelijke en kerkelijke groei, opdat zij zich met een innerlijke vrijheid en een menselijke evenwichtigheid die voor het priesterlijke dienstwerk vereist wordt, kunnen binden. Weest daarom ook attent op de kwaliteit van de geestelijke vorming en van de programma's voor de intellectuele, filosofische, theologische, en morele vorming, opdat de toekomstige priesters geschikt zijn om het Evangelie te verkondigen in een wereld waarin subjectivistische stromingen en een uitsluitend wetenschappelijke manier van redeneren dikwijls in de plaats komen van een gezonde antropologie, en die, onafhankelijk van het geloof in God, een zin aan het leven proberen te geven. Zodoende zullen zij op gepaste wijze kunnen antwoorden op de vragen waarover in de openbare mening wordt getwist, en op beweringen die ertoe neigen om waarheid en oprechtheid met elkaar te verwarren. De wijze bepalingen die in de *Ratio institutionis sacerdotalis* zijn gegeven, zijn in het bijzonder nuttig voor het structureren van de vorming tot het

priesterschap. In een maatschappij waar het christelijk leven en het celibaat dikwijls gezien worden als obstakels voor de ontplooiing van de persoon, is het nuttig om de jongeren op te voeden tot ascese en zelfbeheersing, de bronnen van een innerlijke evenwichtigheid".

Kerkelijke documenten over de vorming van priesters

TWEEDE VATICANAANS CONCILIE:

Decreet *Presbyterorum ordinis* (1965).

Decreet *Optatam totius* (1965).

JOHANNES PAULUS II:

Apostolische constitutie *Sapientia Christiana* (1979).

Wetboek van *Canoniek recht* (1983).

Apostolische exhortatie *Pastores dabo vobis* (1992).

FRANCISCUS:

Apostolische constitutie *Veritatis gaudium* (2017).

CONGREGATIE VOOR DE KATHOLIEKE OPVOEDING:

Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis (1970, herzien 1985).

De filosofiestudie in de seminaries (1972).

Gids voor de vorming tot het priesterlijk celibaat (1974).

De theologische vorming van de toekomstige priesters (1976).

Instructie over *de liturgische vorming in de seminaries* (1979).

Rondschrijven betreffende *enige van de meer dringende aspecten van het geestelijk leven in de seminaries* (1980).

Richtlijnen betreffende *de vorming van toekomstige priesters in het gebruik van de maatschappelijke communicatiemiddelen* (1986).

Richtlijnen voor *de studie en het doceren van de sociale leer van de Kerk bij de vorming van priesters* (1988).

Instructie over *de studie van de Kerkvaders bij de vorming van priesters* (1989).

Aanwijzingen betreffende *de voorbereiding van stafleden van seminaries* (1993).

Aanwijzingen betreffende *de vorming van seminaristen bij problemen met betrekking tot huwelijk en gezin* (1995).

Brief over *de toelating van kandidaten die van andere seminaries komen* (1996).

De propedeutische periode (informatief document, 1998).

Instructie over *criteria ter onderscheiding van roepingen met betrekking tot personen met homoseksuele neigingen aangaande hun toelating tot het seminarie en de heilige wijdingen* (2005).

Decreet over *de hervorming van de kerkelijke studies van de wijsbegeerte* (2011).

CONGREGATIE VOOR DE CLERUS:

Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis (2016).

CONGREGATIE VOOR DE GODDELIJKE EREDIENST EN DE SACRAMENTEN:

Rondzendbrief *Het onderzoek aangaande de geschiktheid van de kandidaten voor de Wijdingen* (1997).

RAAD VOOR DE BEVORDERING VAN DE EENHEID VAN DE CHRISTENEN:

De oecumenische dimensie van de vorming van degenen die werken in de pastorale dienst (1998).

NEDERLANDSE R.-K. BISSCHOPPENCONFERENTIE:

Ratio Neerlandica (2000).

2. JAARPROGRAMMA

2018

Wijzigingen en aanvullingen voorbehouden.

Di	18-9	Begin colleges
Do	27-9	1e inleverdatum werkstukken
Vr	28-9	Laatste dag inleveren jaarverslag stage
Ma	1-10	Willibrordlezing
Do	4-10	2e inleverdatum werkstukken
Wo	10-10	Baccalaureaatsexamen (W+B)
Vr	12-10	Collegevrij
Vr	19-10	Na de colleges herfstvakantie t/m di. 23-10
Do	1-11	Allerheiligen; collegevrij
Di	6-11	Alle heilige verkondigers van het geloof; collegevrij
Wo	7-11	H. Willibrord; <i>Diës</i> ; collegevrij
Di	13-11	3e inleverdatum werkstukken
Vr	31-11	Inleveren werkplan en logboek bij de stagecoördinator
Ma	3-12	Willibrordlezing
Di	11-12	4e inleverdatum werkstukken
Di	18-12	Na middaggebed begin kerstvakantie

2019

Wo	2-1	Begin studie- en examenperiode
Wo	9-1	Begin examenperiode
Do	24-1	Na laatste examen vrij (t/m zo. 27-1)
Vr	25-1	11.15 uur Docentenvergadering
Ma	28-1	Blokcolleges in Nieuwe Niedorp (t/m wo. 30-1)
Do	31-1	Collegevrij
Vr	1-2	Collegevrij
Ma	4-2	Blokcolleges in Nieuwe Niedorp (t/m vr. 8-2)
Ma	11-2	Begin gewone colleges tweede semester
Di	19-2	14:00 uur Tentamen Handelingen der apostelen
Ma	4-3	Willibrordlezing
Do	7-3	Tentamen Capita selecta Gen 12 – 35
Di	19-3	Sint Joseph; collegevrij; BHV-cursus
Ma	25-3	Maria Boodschap; collegevrij
Za	6-4	Gebedsdag

Za	13-4	Herexamens voor deze datum afgesloten
Do	18-4	Witte Donderdag; collegevrij
Vr	19-4	Goede Vrijdag; collegevrij
Zo	21-4	Pasen
		Na de Eucharistieviering begin paasvakantie
Zo	5-5	's Avonds einde paasvakantie
Ma	6-5	Willibrordlezing
Vr	24-5	Laatste college dag
Ma	27-5	Begin studie- en examenperiode
Do	30-5	Hemelvaart van de Heer; collegevrij
Ma	3-6	Begin examenperiode
Ma	10-6	Tweede Pinksterdag
Do	20-6	Sacramentsdag
Vr	28-6	11.15 uur Docentenvergadering
Za	29-6	Afsluiting studiejaar
Za	6-7	Laatste mogelijkheid herexamens in juli

Lijst van afkortingen

CR	Canoniek recht: verkondiging	Log	Logica
Di	Didactiek	M	Maaltijden vroegere christendom
Ec	Ecclesiologie	Met	Methodologie I
EE	<i>De ente et essentia</i>	MR	Muziek repertoire
Euc	Eucharistie II	Muz	Muziek I
FTh	Fundamentele theologie	MK	Middeleeuwse kerkgeschiedenis
GAF	Gesch. antieke filosofie	NF	Natuurfilosofie
GMF	Gesch. middeleeuwse filosofie	OK	Oude kerkgeschiedenis
GF	Godsdienstfilosofie	PLH	Pers. lezing Heilige Schrift
GrII	Grieks vh Nieuwe Testament	Ps	Psalmen
HA	Handelingen der apostelen	RF	Rechtsfilosofie
HB	Historische boeken	SML	Seksuele moraal - Leergezag
Heb	Hebreeuws	ThA	Theologische antropologie II
HG	Huwelijk&Gezin - Leergezag	ThM	Theologische moraal
IH	Inleiding Heilige Schrift	WA	Wijsgerige antropologie
IM	Inleiding moraaltheologie	WF	Werkcollege filosofie
IPS	Inl. priesterlijke spiritualiteit I	Wc	Werkcollege Psalmen
KD	Kerkelijke documenten I	WL	Wijsheidsliteratuur
LII	Latijn II	Ws	Werkstuk
LJ	Liturgisch jaar		

De twee kolommen naast de datum (e.g. *datum* ↓ ↓) verwijzen naar de studie jaren: I-II; III-VI.

September

Di 18	NF/NF/GAF/GAF	OK/OK/OK/OG
Wo 19	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 20	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 21	-/KD/GF/GF	CR/Ws/Ws/Ws
Ma 24	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/M/M/M
Di 25	NF/NF/GAF/GAF	OK/OK/OK/OG/Heb/Heb
Wo 26	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 27	LII/LII/PLH/PLH	ThA/ThA/FTh/FTh
	<i>1^e inleverdatum werkstukken en scripties</i>	
Vr 28	-/KD/GF/GF	CR/SML/SML/SML
	<i>Laatste dag inleveren jaarverslag stage</i>	

Oktober

Ma 1	MR/Muz/WA/WA/WA/IH/IH	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
	<i>Willibrordlezing</i>	
Di 2	NF/NF/GAF/GAF	CR/CR/Ws/Ws
Wo 3	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/-/-
Do 4	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
	<i>2^e inleverdatum werkstukken en scripties</i>	
Vr 5	Met/Met/GF/GF	-/SML/SML/SML
Ma 8	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
Di 9	NF/NF/GAF/GAF	Ws/Ws/Ws/Ws
Wo 10	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
	<i>Baccalaureaatsexamen (W+B)</i>	
Do 11	LII/LII/PLH/PLH	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 12	<i>Collegevrij</i>	
Ma 15	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/M/M/M
Di 16	NF/NF/GAF/GAF	OK/OK/OK/OG/Heb/Heb
Wo 17	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 18	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 19	-/KD/GF/GF	CR/SML/SML/SML
	<i>Na de colleges herfstvakantie t/m di. 23-10</i>	
Ma 22	<i>Herfstvakantie</i>	
Di 23	<i>Herfstvakantie</i>	
Wo 24	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 25	LII/LII/PLH/PLH	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 26	-/KD/GF/GF	CR/SML/SML/SML

Ma 29	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
Di 30	NF/NF/GAF/GAF	CR/CR/Ws/Ws/Heb/Heb
Wo 31	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec

November

Do 1	<i>Allerheiligen - collegevrij</i>	
Vr 2	-/KD/GF/GF	CR/SML/SML/SML
Ma 5	MR/Muz/WA/WA/WA/IH/IH	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
Di 6	<i>Alle heilige verkondigers van het geloof - collegevrij</i>	
Wo 7	<i>H. Willibrord; Diës - collegevrij</i>	
Do 8	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 9	Met/Met/GF/GF	-/SML/SML/SML
Ma 12	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
Di 13	NF/NF/GAF/GAF	OK/OK/OK/OG/Heb/Heb
	<i>3^e inleverdatum werkstukken</i>	
Wo 14	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 15	LII/LII/Met/Met	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 16	-/KD/GF/GF	CR/SML/SML/SML
Ma 19	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/M/M/M
Di 20	NF/NF/GAF/GAF	OK/OK/OK/OG
Wo 21	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 22	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 23	Met/KD/WF/WF	CR/SML/SML/SML
Ma 26	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
Di 27	NF/NF/GAF/GAF	OK/OK/OK/OG/Heb/Heb
Wo 28	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 29	LII/LII/Met/Met	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 30	-/KD/WF/WF	CR/Ws/Ws/Ws
	<i>Laatste dag inleveren werkplan en logboek bij de stagecoördinator</i>	

December

Ma 3	MR/Muz/WA/WA/WA/IH/IH	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
	<i>Willibrordlezing</i>	
Di 4	NF/NF/GAF/GAF	Ws/Ws/Ws/Ws
Wo 5	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 6	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 7	Met/KD/WF/WF	CR/Ws/Ws/Ws
Ma 10	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/Ps-Wc/Ps-Wc/Ps-Wc
Di 11	NF/NF/GAF/GAF	Ws/Ws/Ws/Ws/Heb/Heb
	<i>4^e en laatste inleverdatum werkstukken</i>	
Wo 12	LJ/LJ/GrII/GrII	ThM/ThM/Ec/Ec
Do 13	LII/LII/PLH/PLH	ThA/ThA/FTh/FTh

Vr 14	Met/Met/WF/WF	<i>Tentamen SML</i>
Ma 17	KD/KD/WA/WA/WA	MR/-/M/M/M
Di 18	NF/NF/GAF/GAF	Ws/Ws/Ws/Ws
<i>Na middagebed begin kerstvakantie t/m di. 1-1</i>		

Januari

Wo 2	<i>Begin studie- en examenperiode</i>	
Wo 9	<i>Begin examenperiode</i>	
Do 24	<i>Na laatste examen vrij (t/m zo. 27-1)</i>	
Vr 25	<i>Docentenvergadering om 11:15 uur</i>	
Ma 28	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Capita selecta Gen 12 – 35	
Di 29	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Capita selecta Gen 12 – 35	
Wo 30	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Capita selecta Gen 12 – 35	
Do 31	<i>Collegevrij</i>	

Februari

Vr 1	<i>Collegevrij</i>	
Ma 4	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen	
Di 5	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen	
Wo 6	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen	
Do 7	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen	
Vr 8	Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen	
Ma 11	MR/Muz/-/-/-	MR/-/M/M/M
Di 12	NF/NF/GMF/GMF	MK/MK/MK/MK/Heb/Heb
Wo 13	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 14	LII/LII/PLH/PLH	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 15	-/KD/RF/RF	CR/Di/Di/Di
Ma 18	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/HB/HB/HB
Di 19	NF/NF/GMF/GMF	MK/MK/MK/MK
<i>Tentamen Handelingen der apostelen om 14 uur</i>		
Wo 20	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 21	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 22	-/KD/RF/RF	CR/Euc/Euc/Euc
Ma 25	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/HB/HB/HB
Di 26	NF/NF/GMF/GMF	MK/MK/MK/MK/Heb/Heb
Wo 27	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 28	LII/LII/PLH/PLH	ThA/ThA/FTh/FTh

Maart

Vr 1	-/KD/RF/RF	CR/Euc/Euc/Euc
Ma 4	MR/Muz/WA/WA/WA/IH/IH	MR/-/HB/HB/HB

	<i>Willibrordlezing</i>	
Di 5	NF/NF/GMF/GMF	WL/WL/WL/-
Wo 6	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 7	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
	<i>Tentamen Capita selecta Gen 12 – 35</i>	
Vr 8	-/KD/RF/RF	CR/Euc/Euc/Euc
Ma 11	MR/Muz/WA/WA/WA	MR/-/M/M/M
Di 12	NF/NF/GMF/GMF	MK/MK/MK/MK/Heb/Heb
Wo 13	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 14	LII/LII/PLH/PLH	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 15	-/RF/RF	-/Euc/Euc/Euc
Ma 18	KD/KD/EE/EE/EE	MR/-/HB/HB/HB
Di 19	<i>Sint Joseph – collegevrij – BHV-cursus</i>	
Wo 20	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 21	LII/LII/Log/Log	ThA/ThA/FTh/FTh
Vr 22	-/KD/RF/RF	CR/Di/Di/Di
Ma 25	<i>Maria Boodschap – collegevrij</i>	
Di 26	NF/NF/GMF/GMF	MK/MK/MK/MK/Heb/Heb
Wo 27	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 28	LII/LII/PLH/PLH	IM/IM/FTh/FTh
Vr 29	-/KD/RF/RF	CR/Euc/Euc/Euc

April

Ma 1	MR/Muz/EE/EE/EE/IH/IH	MR/-/HB/HB/HB
Di 2	NF/NF/GMF/GMF	MK/MK/MK/MK
Wo 3	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 4	LII/LII/Log/Log	IM/IM/FTh/FTh
Vr 5	-/KD/RF/RF	CR/Euc/Euc/Euc
Ma 8	MR/Muz/EE/EE/EE	MR/-/HB/HB/HB
Di 9	NF/NF/GMF/GMF	WL/WL/WL/-/Heb/Heb
Wo 10	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 11	LII/LII/PLH/PLH	IM/IM/FTh/FTh
Vr 12	-/KD/RF/RF	CR/Di/Di/Di
Za 13	<i>Herexamens voor deze datum afgesloten</i>	
Ma 15	MR/Muz/EE/EE/EE	MR/-/M/M/M
Di 16	NF/NF/GMF/GMF	WL/WL/WL/-
Wo 17	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 18	<i>Witte donderdag - collegevrij</i>	
Vr 19	<i>Vrijdag 19 tot zondag 21 april - Paastridium</i>	
	<i>Zondag 21 tot zondag 5 mei - Paasvakantie</i>	

Mei

Ma 6	MR/Muz/EE/EE/EE/IH/IH <i>Willibrordlezing</i>	MR/-/HB/HB/HB
Di 7	NF/NF/GMF/GMF	WL/WL/WL/-/Heb/Heb
Wo 8	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 9	LII/LII/Log/Log	IM/IM/FTh/FTh
Vr 10	-/KD/RF/RF	CR/Di/Di/Di
Ma 13	MR/Muz/EE/EE/EE	MR/-/HB/HB/HB
Di 14	NF/NF/GMF/GMF	WL/WL/WL/-
Wo 15	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 16	LII/LII/PLH/PLH	IM/IM/FTh/FTh
Vr 17	-/KD/RF/RF	CR/Euc/Euc/Euc
Ma 20	MR/Muz/EE/EE/EE	MR/-/M/M/M
Di 21	NF/NF/GMF/GMF	WL/WL/WL/-
Wo 22	IPS/IPS/GrII/GrII	HG/HG/Ec/Ec
Do 23	LII/LII/Log/Log	IM/IM/FTh/FTh
Vr 24	-/KD/RF/RF <i>Laatste collegedag</i>	CR/Euc/Euc/Euc
Ma 27	<i>Begin studie- en examenperiode</i>	
Do 30	<i>Hemelvaart van de Heer - collegevrij</i>	

Juni

Ma 3	<i>Begin examenperiode</i>
Ma 10	<i>Tweede Pinksterdag - collegevrij</i>
Do 20	<i>Sacramentsdag - collegevrij</i>
Vr 28	<i>Docentenvergadering om 11.15 uur</i>
Za 29	<i>Afsluiting stuidejaar</i>

Juli

Za 6	<i>Laatste mogelijkheid herexamens in juli</i>
------	--

Willibrorddagen

De Willibrorddagen vinden plaats in Heiloo op de eerste maandag van de maand en zijn bedoeld voor de seminaristen.

Het programma van de Willibrorddagen is steeds als volgt:

16:30 uur: Willibrordlezing

18:00 uur: Vespers en H. Eucharistie. Aansluitend buffet en ontmoeting.

Vorming pastoraal jaar en jonge priesters

Alle priesterkandidaten die de lange pastorale stage doen en de jonge priesters gedurende de eerste vijf jaar na hun priesterwijding, volgen een pastorale vormingsroute in Heiloo, iedere eerste maandag van de maand, van 11 uur tot 19 uur. Aan het einde van deze vormingsjaren wordt een getuigschrift verstrekt waaruit blijkt of de vormingsroute met succes is doorlopen.

3. HET STUDIEPROGRAMMA

Het studieprogramma omvat een zesjarige opleiding, waarvan het eerste jaar is gewijd aan inleiding in het Christusmysterie en andere inleidende vakken.

Na de zesjarige opleiding vindt een pastoraal jaar plaats, dat grotendeels in een parochie wordt doorgebracht en waarin enige praktische cursussen worden gevolgd.

Voor de seminaristen van het Grootseminarie Redemptoris Mater wordt deze opleiding voorafgegaan door een of twee jaren (*Propedeuse*). Deze tijd is gewijd aan de studie van het Nederlands en verschillende inleidende vakken die al een onderdeel van het studieprogramma van de priesteropleiding zijn. Ook voor andere studenten zal soms een propedeutische vormingsperiode worden voorzien.

Filosofie

In de eerste twee jaren van de opleiding ligt de nadruk op de filosofie; daarnaast worden enkele andere, vooral inleidende vakken gegeven, namelijk methodologie, katechismus van de Katholieke Kerk, Vaticanum II en recente kerkelijke documenten, inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit. Jaarlijks worden één werkstuk geschreven en één werkcollege filosofie gevolgd. In het eerste jaar is het werkstuk een samenvatting van een boek over een thema van spiritualiteit, gekozen in overleg met de spiritual.

Theologie

In de volgende vier jaar worden voornamelijk theologische vakken bestudeerd. In de jaren III tot en met V wordt per jaar één werkcollege theologie gevolgd. In de jaren III en IV schrijven de studenten per jaar één werkstuk. In het laatste jaar wordt bovendien aandacht geschonken aan de pastoraaltheologie. Van de studenten die het Baccalaureaat kunnen en willen halen, wordt verwacht dat ze in de laatste jaren van hun theoretische studie een scriptie schrijven over een onderwerp uit de theologie. Van de andere studenten wordt een eindwerkstuk verwacht over een onderwerp uit de filosofie of de theologie (inclusief de pastoraal).

Erkenning en/of validatie van cursussen

De voorwaarden tot erkenning en/of validatie van cursussen/examens aan een ander opleidingsinstituut of universiteit zijn de volgende:

- a) Het verzoek moet schriftelijk ingediend worden bij de inschrijving in het Instituut Sint-Willibrord.
- b) Men moet deze documentatie, vrijgegeven door het instituut van oorsprong, presenteren: academisch jaar, cursusbeschrijving, cijfer en ECTS.
- c) De aanvraag tot erkenning van examens afgenomen in een civiele academische instelling kan niet hoger zijn dan 60 ECTS.

De autoriteit die daarover de beslissing neemt is de decaan van de Theologische Faculteit van Pauselijke Lateraanse Universiteit.

Overzicht van de studieopbouw

De cursussen worden gewaardeerd volgens het Europese creditsysteem (*European Credit Transfer System*) (ECTS). Eén ECTS dient te beantwoorden aan 25 studie-belastingsuren voor de student, die als volgt zijn opgebouwd: 7-8 college-uren; 14-16 uur persoonlijke studie en 2-3 uur voor het maken van examen-opgaven (opdrachten, werkstukken, afsluitend examen e.d.).

Naast de verplichte vakken, moeten de studenten een aantal aanvullende vakken volgen. Het vereiste aantal ECTS van aanvullende vakken dat iedere seminarist moet volgen is: 11 ECTS van filosofische en overige vakken en 10 van theologische vakken. In overeenstemming met het *Decreet over de hervorming van de kerkelijke studies van de wijsbegeerte* van de Congregatie voor de Katholieke opvoeding (28 januari 2011) moeten de studenten 6 ECTS strikt wijsgerige vakken volgen.

Men kan meer ECTS bereiken dan verplicht is. Dat kan gebeuren door meer aanvullende vakken volgen dan vereist zijn; ook aan deelneming aan de Willibrordlezingen en de Symposia die op het jaarprogramma van het Instituut Sint-Willibrord staan zijn ECTS verbonden. De Willibrordlezingen worden tezamen met 1,5 ECTS gewaardeerd en de Symposia met 0,5 ECTS per halve dag. Naast de geaccrediteerde deelneming wordt een mondeling of schriftelijk tentamen vereist, door de studiefaculteit bepaald. De seminarist zal een apart getuigschrift krijgen voor deze extra ECTS.

Deelneming aan de Willibrordlezingen, de Symposia en de Blokcolleges is voor alle studenten verplicht.

Scriptie

- a) Minimaal 40 bladzijden (A4, Times New Roman; *corpus*: 12 pt., inter. 1,5; voetnoten: 10 pt., inter. 10).
- b) Moet ingeleverd worden anderhalf maand voor het tentamen (digitale versie en twee exemplaren -één voor de lector en één voor de conlector-) met inhoudsopgave en samenvatting (ca. 2-3 bladzijden) in Italiaans of Engels.
- c) Op het titelblad dient vermeld te worden: Pauselijke Lateraanse Universiteit.
- d) Bij de documenten van het Leergezag en bij patristieke werken moeten de bronnen vermeld worden. Bijvoorbeeld: *AAS, DS, Insegnamenti, PL, PG, CCL, CSEL...*
- e) De literatuurlijst moet in twee delen ingedeeld worden: bronnen (Traditie, Leergezag), in chronologische volgorde; en studies, in alfabetische volgorde van auteurs.

Baccalaureaatsexamen

Vereisten voor het examen: in het bezit te zijn van een middelbareschool-diploma dat toegang biedt tot een universitaire studie in het land van herkomst en het curriculum van het seminarie in zijn geheel met voldoende resultaten te hebben gevolgd.

Examencommissie: vertegenwoordiger van de Faculteit (voorzitter), drie docenten theologie.

Tentamenstof: 10 thema's (sleutelwoorden) op een dusdanige manier gekozen dat de kans bieden een echte theologische synthese te maken.

Tentamen:

- a) Korte presentatie van de scriptie.
- b) De kandidaat moet een thema uiteenzetten dat hij kiest uit drie thema's die een uur vóór het tentamen door loting zijn gekozen. De leden van de examencommissie kunnen over alle drie thema's vragen stellen.

Eindresultaat:

- a) 5/6 curriculum; 1/6 baccalaureaatsexamen (scriptie en mondeling examen).
- b) Volgens de kwalificatie die vigeert op de Pauselijke Lateraanse Universiteit (kwalificatie in /30):

Kwalificatie:

<i>probatus</i>	18 – 19,99
<i>bene probatus</i>	20 – 22,99
<i>cum laude</i>	23 – 25,99
<i>magna cum laude</i>	26 – 28,99
<i>summa cum laude</i>	29 – 30

De stages

Gedurende de priesteropleiding worden verschillende stages gehouden. Deze vinden plaats zowel gedurende het studiejaar als ook tijdens de zomervakantie. In de loop van de opleiding komen de volgende stage terreinen aan de orde: jeugd- en jongerenwerk, catechese geven, kennismakingen met het pastorale werk in parochies en instellingen en dergelijke.

De seminaristen van het Grootseminarie Redemptoris Mater, i.p.v. de zomerstages houden een periode van *itinerantie* gedurende twee of drie jaar (in het buitenland of in Nederland).

Voorts zal de seminariegemeenschap regelmatig kennis maken met aspecten van het kerkelijk leven en het pastorale werk.

De stages worden vanuit het Instituut Sint-Willibrord begeleid.

Van de student wordt een stageverslag verwacht. Dit stageverslag wordt voorgelegd aan de werkbegeleider op de stageplaats en door deze getekend, en ingediend bij de stagebegeleider van het seminarie. De inleverdatum wordt in het jaarprogramma vermeld. Het stageverslag vermeldt tenminste de volgende elementen: plaats van de stage; namen van de werkbegeleider ter plaatse en van degenen met wie werd samengewerkt; opsomming van de werkzaamheden, met vermelding van degenen voor wie ze werden verricht; bijzondere gebeurtenissen tijdens de stage; nieuwe ervaringen die zijn opgedaan, andere kijk die men op mensen en situaties heeft gekregen; de eigen sterke kanten en de vaardigheden die men nog meer moet ontwikkelen; beoordeling van de situatie waarin men heeft gewerkt; belang van deze stage binnen de eigen vorming tot priester.

Tijdens de vakanties, blokcolleges en examenperiode zijn er geen stages. Een nadere regeling van de stages vindt men in de *Stagegids* die bij het studietoelichtingsbureau verkrijgbaar is.

Eerste jaar	ECTS
I.1. Algemene inleiding in de filosofie	3
I.2. Geschiedenis van de antieke filosofie	3
I.3. Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie	3
I.4. Logica	3
I.5. Natuurfilosofie	6
I.6. Persoonlijke lezing van de Heilige Schrift	3
I.7. Catechismus van de Katholieke Kerk	3
I.8. Vaticanum II en recente kerkelijke documenten I	3
I.9. Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I	3
I.10. Inleiding tot de liturgie	3
I.11. Muzikale vorming en liturgische zang I	3
I.12. Methodologie I	1,5
I.13. Latijn I	10
I.14. Grieks I	3
<i>Fn. Aanvullende vakken filosofie</i>	5,5
WF1. <i>Werkcollege filosofie: antieke en middeleeuwse filosofie</i>	3
WS1. <i>Werkstuk</i>	1
	60
 Tweede jaar	
II.1. Geschiedenis van de moderne filosofie	5
II.2. Geschiedenis van de hedendaagse filosofie	5
II.3. Kenleer	5
II.4. Wijsgerige antropologie	6
II.5. Godsdienstfilosofie	3
II.6. Inleiding tot de Heilige Schrift	3
II.7. Vaticanum II en recente kerkelijke documenten II	3
II.8. Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit II	3
II.9. Het liturgisch jaar	3
II.10. Methodologie II	1,5
II.11. Latijn II	6
II.12. Grieks van het Nieuwe Testament	6
<i>Fn. Aanvullende vakken filosofie</i>	5,5
WFn. <i>Werkcollege filosofie</i>	3
WS2. <i>Werkstuk</i>	2
	60

Derde jaar	ECTS
III.1. Metafysiek	6
III.2. Natuurlijke godsleer	6
III.3. Algemene ethiek	6
III.4. Fundamentele theologie	6
III.5. Pentateuch	3
III.6. Synoptische evangelies	6
III.7. Triniteitsleer	6
III.8. Christologie	6
III.9. Fundamentele moraaltheologie	6
III.10. Patrologie	6
WThn. <i>Werkcollege theologie</i>	3
WS3. <i>Werkstuk</i>	2
	62
Vierde jaar	
IV.1. Historische boeken	3
IV.2. Profeten	3
IV.3. Corpus Paulinum	6
IV.4. Theologische antropologie I: scheppingsleer	3
IV.5. Theologische antropologie II: genadeleer en eschatologie	5
IV.6. Algemene sacramententheologie	3
IV.7. Doopsel en vormsel	3
IV.8. Eucharistie I: geschiedenis en liturgie	3
IV.9. Theologische moraal	3
IV.10. Seksuele moraal	3
IV.11. Medische ethiek	3
IV.12. Inleiding tot het canoniek recht	3
IV.13. Canoniek recht: het volk van God	3
IV.14. Oude kerkgeschiedenis	3
IV.15. Middeleeuwse kerkgeschiedenis	3
IV.16. Pastoraaltheologie	3
Thn. <i>Aanvullende vakken theologie</i>	4
WThn. <i>Werkcollege theologie</i>	3
WS4. <i>Werkstuk</i>	2
	62

Vijfde jaar	ECTS
V.1. Psalmen	1,5
V.2. Wijsheidsliteratuur	1,5
V.3. Corpus Johanneum	6
V.4. Ecclesiologie	6
V.5. Mariologie	3
V.6. Boete en verzoening	1,5
V.7. Eucharistie II: theologie	3
V.8. Theologie van het priesterschap	2
V.9. Ziekenzalving	1
V.10. Sociale leer van de Kerk	3
V.11. Religieuze en sacramentele moraaltheologie	3
V.12. Canoniek recht: verkondigings- en heiligingstaak	3
V.13. Canoniek recht: huwelijksrecht	3
V.14. Kerkgeschiedenis: nieuwe tijd	3
V.15. Kerkgeschiedenis: nieuwste tijd	3
V.16. Kerkgeschiedenis der Nederlanden	1,5
V.17. Pastoraal gesprek I	3
V.18. Muzikale vorming en liturgische zang II	3
Thn. <i>Aanvullende vakken theologie</i>	6
Wn. <i>Werkcollege theologie</i>	3
	60
Zesde jaar	
VI.1. Oecumenische theologie	3
VI.2. Speciale pastoraaltheologie	3
VI.3. Pastoraal gesprek II	3
VI.4. Catechetiek	3
VI.5. Homiletiek	3
VI.6. Didactiek	3
VI.7. Vergadertechniek	2
VI.8. Communicatietraining	3
VI.9. Canoniek recht: pastorale cursus	1,5
VI.10. Liturgie van het huwelijk	1
VI.11. Liturgische praktijk	2
Thn. <i>Aanvullende vakken theologie</i>	3
<i>Scriptie</i>	
<i>Baccalaureaatsexamen</i>	

Aanvullende vakken filosofie en overige vakken	ECTS
F1. <i>Summa theologiae</i>	1,5
F2. Taalfilosofie	3
F3. Wetenschapsfilosofie	3
F4. Filosofie van de geschiedenis	3
F5. Godsdienstpsychologie	1,5
F6. Sociologie	3
F7. <i>Mass media</i>	3
F8. Cultuurfilosofie	3
F9. Esthetiek	3
F10. Pedagogie	3
F11. Godsdienstpedagogie	3
F14. Moderne talen: Italiaans, Spaans...	6
F15. De moderniteit	3
F16. Kunstgeschiedenis	3
F17. Etiquette	1,5
F18. <i>Philosophia perennis</i>	1,5
F19. Hebreeuws	6
F20. Muziekrepertoire	2
F21. De filosofie bij haar fundamentele teksten	3
F22. Psychologie	2
F23. Ontwikkelingspsychologie	1,5
F24. Organisatieverandering	1,5
F25. Inleiding tot de filosofie van K. Wojtyla/Johannes Paulus II	3
F26. Godsdienstsociologie	1,5
F27. Wetenschap en religie: Het geval Galileo Galileï	3
F28. Ethisch-filosofische vraagstukken in <i>Veritatis splendor</i>	1,5
F29. Inleiding tot leven en werk van Réginald Garrigou-Lagrange	3
F30. De invloed van het secularisme en nihilisme op de westerse kunst	3
F31. Wat is dat – Verlichting?	1,5
F32. Zijnsmetafysica	1
F33. Huidige filosofische theorieën van de taal en religieuze expressie	3
F34. Inleiding tot de <i>Summa contra Gentiles</i> van Thomas van Aquino	2
F35. Aristoteles' <i>Ethica Nicomachea</i>	3
F36. Gender-ideologie	1,5
F37. Hegel: Het wezen van de filosofische kritiek	1,5
F38. Geschiedenis	6
F39. Rechtsfilosofie	3

F40. Het christendom als promotor van de cultuur in Europa

3

Aanvullende vakken theologie	ECTS
Th1. Geschiedenis, geografie en archeologie van Israël	3
Th2. Inleiding tot de studie van het Heilig Land	3
Th3. Cultureel milieu van het NT	3
Th4. Missiologie en nieuwe evangelisatie	3
Th5. Theologie van het Nieuwe Testament	3
Th6. Theologische esthetiek	3
Th7. Rabbijnse exegese	3
Th8. Geschiedenis van de exegese	3
Th9. Het Hooglied	3
Th11. Geschiedenis van de christelijke spiritualiteit	3
Th12. De theologische waarheid: één en meervoudig	1,5
Th13. <i>Symbolum fidei</i>	1,5
Th15. De grote godsdiensten	3
Th16. Catechetiek II	3
Th19. Oosterse liturgie	1,5
Th20. Pastorale psychologie	1,5
Th21. Vrouw en Kerk	1,5
Th22. De liturgie van de uitvaart	2
Th23. Praktische liturgie en sacramentenpastoraal	3
Th24. Fundamentele theologie III	3
Th25. Handelingen der apostelen	3
Th26. Christelijke Eucharistie en Joodse feesten	1,5
Th27. Intertestamentaire literatuur	1,5
Th28. Schrift – Traditie – Leergezag	3
Th29. Invloedrijke theologen uit de 20ste eeuw	3
Th30. De brief aan de Hebreëën	3
Th31. Openbaring. God heeft het laatste woord	3
Th32. De parabels	3
Th33. Christus bij de Kerkvaders	3
Th34. De verrijzenis van Christus	1,5
Th35. Inleiding tot het christendom	3
Th36. Inleiding tot de kerkgeschiedenis	2
Th37. <i>Dominus Iesus</i>	1,5
Th38. <i>Veritatis splendor</i>	1,5
Th39. Judaica	2
Th40. Thomas van Kempen en de moderne devotie	1,5
Th41. Jezus Christus en de christenen bij de Koran	1,5
Th42. Het morele geweten	1,5

Th43. Inleiding in leven en denken van Augustinus van Hippo	1,5
Th44. Trouw als uitdaging voor het hedendaagse priesterschap	1,5
Th45. Theologie van het lichaam	1,5
Th46. Het getijdengebed: geschiedenis, theologie en spiritualiteit	3
Th47. <i>Humanae vitae</i>	1,5
Th48. Bijbelse theologie	1,5
Th49. Het celibaat van de priester	1,5
Th50. Bijbel en moraal	1,5
Th51. Liturgie en architectuur	3
Th52. De joodse feesten in de Bijbel	1,5
Th53. Aspecten van de theologie van Sint-Thomas van Aquino	1
Th54. De heiligheid van de Kerk en zonde	1,5
Th55. Het leergezag over de seksuele moraal	2
Th56. Leken in de kerk, het doopsel als deelname aan de kerk	1,5
Th57. De Targoms - Aramese vertalingen van de Bijbel	1,5
Th58. Morele aspecten bij het beoordelen van casus	1
Th59. <i>Selecta de novissimis</i>	1,5
Th60. Spiritualiteit van huwelijk en gezin	3
Th61. <i>Capita selecta Gen 12 – 35</i>	1,5
Th62. Het leergezag over huwelijk en gezin	3
Th63. Maaltijden in het vroegere christendom	3
Th64. Inleiding tot de moraaltheologie	1,5

Werkcolleges filosofie en theologie

WF1. Tekstanalyse filosofie	3
WF2. Apologetische thema's	3
WF3. Thomas van Aquino's <i>De ente et essentia</i>	2
WTh2. Karmelitaanse kerkleraren	3
WTh3. Vlaamse mystiek	3
WTh4. Theologie van het Oude Testament: Profeten	3
WTh5. Pastorale gespreksvoering	3
WTh6. Praktijk van het preken	3
WTh7. De beide Petrus-brieven	3
WTh8. Het boek Genesis	1,5
WTh9. Oriëntatie in de Hedendaagse samenleving	3
WTh10. Filosofie en theologie van het canoniek recht	3
WTh11. Heiligen in de geschiedenis van de Kerk	3

WTh12. Moraaltheologie: fund. en praktische kwesties	3
WTh13. Passieverhalen	3
WTh14. Grote theologen uit de Patristiek en de Middeleeuwen	3
WTh15. Geloofsgetuigen in de Lage Landen	2/3
WTh16. <i>Ad fontes</i> : bronnen aangaande het diaconaat	1,5
WTh17. Kerkleraren	3
WTh18. Canoniek recht: actuele thema's	2/3
WTh19. De heilige Katholieke Kerk, de gemeenschap van de heiligen	1,5
WTh20. Leken in de kerk, het doopsel als deelname aan de kerk	1,5
WTh21. Bijbel en moraal	1,5
WTh22. Israël in de Romeinenbrief	1,5
WTh23. Gezins- en bevolkingssociologie	3
WTh24. Psalmen	1,5

4. PROGRAMMA VOOR JAAR I-II EN JAAR III-VI

JAAR I-II

ECTS

I.2. Geschiedenis van de antieke filosofie	3	J. VIJGEN
I.3. Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie	3	J. VIJGEN
I.4. Logica	3	V. RAVENSLOOT
I.5. Natuurfilosofie	6	J. VIJGEN
I.6. Persoonlijke lezing van de Heilige Schrift	3	T. PÉREZ OSÁN
I.8. Vaticanum II en recente kerkelijke doc. I	3	J. HENDRIKS
I.9. Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I	3	L. GEORGES
I.11. Muzikale vorming en liturgische zang I	3	A. RODRÍGUEZ
I.12. Methodologie I	1,5	J. TERCERO SIMÓN
II.4. Wijsgerige antropologie	6	J. VERBURGT
II.5. Godsdiensfilosofie	2	M.CAVAGNARO
II.6. Inleiding tot de Heilige Schrift	2	R. GOUW
II.9. Het liturgisch jaar	3	M. MARCANTOGINI
F20. Muziekrepertoire	2	A. RODRÍGUEZ
F39. Rechtsfilosofie	3	M.CAVAGNARO
Th25. Handelingen der apostelen	2	J. ALBEZA ASENCIO
Th61. Capita selecta Gen 12 – 35	1,5	C. VAN DEN HOUT
WFn. <i>Werkcollege filosofie: antieke filosofie</i>	1	M.CAVAGNARO
WF3. Thomas van Aquino's <i>De ente et essentia</i>	3	J. VERBURGT

JAAR I

I.13. Latijn I	10	N. MANTJE/MORENO
WS1. <i>Werkstuk</i>	1	

JAAR II

II.11. Latijn II	6	N. MANTJE
II.12. Grieks van het Nieuwe Testament	6	R. FRANK
WS2. <i>Werkstuk</i>	2	

Aanvullende vakken voor de studenten van Redemptoris Mater

F14. Italiaans	6	E. CAPOZI
F38. Geschiedenis	6	A. MORENO QUIRÓS
F40. Middeleeuwse kunst	3	T. RICO MARTÍNEZ
Thnn. <i>Aanvullende vak</i>	1	J. ALBEZA ASENCIO

JAAR III-VI**ECTS**

III.4. Fundamentele theologie	6	M. WAGEMAKER
IV.1. Historische boeken	3	R. GOUW
IV.5. Th. antropologie II: genadeleer en eschatologie	5	A. VAN DEN HOUT
IV.9. Theologische moraal	3	J. TERCERO SIMÓN
IV.14. Oude kerkgeschiedenis	3	P. HAMANS
IV.15. Middeleeuwse kerkgeschiedenis	3	P. HAMANS
V.1. Psalmen	1,5	R. GOUW
V.2. Wijsheidsliteratuur	2	B. KOET
V.4. Ecclesiologie	6	C. VAN VLIET
V.7. Eucharistie II: theologie	3	M. MARCANTOGINI
V.12. Can. recht: verkondigings- en heiliginstak	3	J. HENDRIKS
VI.6. Didactiek	3	
VANHEESWIJCK/WIENEN		
F19. Hebreeuws	3	A.
CANNEGIETER		
F20. Muziekrepertoire	2	A. RODRÍGUEZ
Th25. Handelingen der apostelen	3	J. ALBEZA ASENCIO
Th55. Het leergezag over de seksuele moraal	3	L. GEORGES
Th61. Capita selecta Gen 12 – 35	1,5	C. VAN DEN HOUT
Th62. Het leergezag over huwelijk en gezin	3	G. RIZZO
Th63. Maaltijden in het vroegere christendom	3	I. TILMA
Th64. Inleiding tot de moraaltheologie	1,5	A. KUCIŃSKI

JAAR III-IV

WS3. <i>Werkstuk</i>	2
WS4. <i>Werkstuk</i>	2

JAAR III-V

WTh24. <i>Werkcollege</i> : Psalmen	1,5	R. GOUW
-------------------------------------	-----	---------

JAAR VI

VI.11. Liturgische praktijk <i>Scriptie of eindwerkstuk</i> <i>Baccalaureaatsexamen</i>	3	F. BUNSCHOTEN
---	---	---------------

Toelichting bij het programma¹

I.2. Geschiedenis van de antieke filosofie

Docent: Dr. J. VIJGEN

Deze cursus biedt een chronologisch en systematisch overzicht van de Grieks-Romeinse filosofie. De volgende auteurs en stromingen worden behandeld: Presocratici, Socrates, Plato, Aristoteles, Epicurisme, Stoïcisme, Scepticisme, Neoplatonisme en de Romeinse filosofie. Tevens wordt gewezen op de invloed op de middeleeuwse en moderne filosofie.

Literatuur:

Syllabus van de docent.

Aanbevolen literatuur:

E. DE STRYCKER, *Beknopte geschiedenis van de antieke filosofie*, Baarn 1987 (3e druk)

F. COPLESTON, *History of Philosophy*, deel 1.

H. SEIDL, *Philosophiegeschichte und bleibende Wahrheit. Erörterungen am Paradigma der Antiken Philosophie*, Bierbronn, 1995 (Italiaanse vertaling: Roma, 1999).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

I.3. Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie

Docent: Dr. J. VIJGEN

Een chronologisch overzicht van de belangrijkste auteurs en stromingen in het wijsgerige denken tussen ca. 500 na Chr. (Augustinus, Boëthius) en 1500 na Chr. (Cusanus). Tevens wordt gewezen op het systematische belang van de middeleeuwse scholastiek in het algemeen en van Sint-Thomas van Aquino in het bijzonder.

Literatuur:

Syllabus van de docent.

---

¹ Volgorde: cursussen met Romeinse nummers, F-cursussen, Th-cursussen en W-cursussen.

Aanbevolen literatuur:

F. SASSEN, *Geschiedenis der patristische en middeleeuwse wijsbegeerte*, Nijmegen 1950.

F. COPLESTON, *History of Philosophy*, deel 2 en 3.

J. DECORTE, *Waarheid als weg. Een beknopte geschiedenis van de middeleeuwse filosofie*, Kapellen 1992.

E. GILSON, *La philosophie au moyen-âge*, Paris, 1944² (Italiaanse vertaling, Firenze 2000).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

I.4. Logica

Docent: Drs. V. RAVENSLOOT

Het eigen formeel object van de logica is het redenerend denken. Behandeld worden de categorieën, het begrip, het oordeel, de redenering ofwel syllogisme, de logische wetten en de logische fouten. Gewezen wordt op de verworteling van de logische structuur in de zijnsstructuur, zodat het juiste denken altijd overeenstemt met de werkelijkheid. De aristotelische logica is niet vatbaar voor symbolisch-mathematische z.g. formalisering bij de toepassing op concrete gevallen, want de begripsinhoud bepaalt hier welk gebruik er van de logische schematiek gemaakt wordt. In dit verband wordt ook nagegaan, op welke gedachtengang de (formaliserende) moderne logica berust en welke de voorgeschiedenis ervan is.

Literatuur:

ARISTOTELES, *Categorieën, Analytica priora/posteriora enz.*, London, Cambridge (Mass.), diverse jaren.

H. BABCOCK VEATCH: *Intentional Logic*. Yale Univ. Press, 1952.

R.W. SCHMIDT, *The domain of Logic according to Saint Thomas Aquinas*, Den Haag 1966.

I.J.M. VAN DER BERG, *In het voorportaal der wetenschappen*, Assen/Amsterdam 1948.

A. LIVI, *La ricerca della verità (Dal senso comune alla dialettica)*, 11e druk, Rome 2003.

ID., *Filosofia del senso comune*, Milaan 1990.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

I.5. Natuurfilosofie

Docent: Dr. J. VIJGEN

In de inleiding wordt de vraag besproken wat een filosofie van de natuur beoogt te zijn, welke vormen ze in de loop der geschiedenis heeft aangenomen, hoe haar verhouding is t.o.v. de natuurwetenschappen. De eerste kwestie die aan de orde komt, is die van onze ervaring van de kosmos en de interpretatie ervan. Is de werkelijkheid één of veel? Wat is het wezen van de materiële werkelijkheid? De verschillende oplossingen worden bestudeerd, bijzondere aandacht wordt geschonken aan het atomisme, dynamisme en aan het hylemorfisme. De geschiedenis van het begrip materie wordt kort behandeld. Daarna wordt de vraag gesteld naar de plaats van de uitgebreidheid in de materiële wereld. Verandering wordt geanalyseerd in haar verschillende vormen. Hieraan aansluitend worden tijd en plaats behandeld en het continuüm met de hieraan eigen problematiek. Vervolgens komt de wijsgerige reflectie over het heelal en met name over de resultaten van het natuurwetenschappelijk onderzoek in deze aan de orde: ontstaan, eindigheid of oneindigheid van het heelal, energie en de verschillende axiomata. Tenslotte wordt de wereld in zoverre ze aan kwalitatieve veranderingen onderworpen is, bestudeerd. De cursus wordt besloten met een onderzoek naar de eigenschappen van het leven in het algemeen, zoals dit in de natuur wordt gevonden.

Literatuur:

W. WALLACE, *The Modeling of Nature*, Washington, D.C., 1996.

B. ASHLEY, *The Way toward Wisdom*, Notre Dame, 2006.

J. GOYETTE, 'Substantial Form and the Recovery of an Aristotelian Natural Science', *The Thomist* (2002): 519-533.

M. WILDIERS, *Kosmologie in de Westerse cultuur*, Kampen 1988.

Verdere literatuur in de voetnoten bij de hoofdstukken van het handboek.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

I.6. Persoonlijke lezing van de Heilige Schrift

Docent: Lic. T. PÉREZ OSÁN

Doelstelling van deze cursus is het met enige inleiding de heilige Schrift door te lezen en te begrijpen; kennis te maken met de verschillende

Bijbelse geschriften, het verloop van de heilsgeschiedenis en de literaire genres. Het zelf lezen en verwerken van de heilige Schrift staat voorop. Voor deze cursus dient de student het Oude Testament te lezen tot en met het *Tweede boek Koningen*.

Literatuur:

E. CHARPENTIER, *Wegwijs in het Oude Testament*, Baarn 1987.

J.J. BIMSON, *Encyclopedie van bijbelse plaatsen: Landen, streken & steden, archeologie & topografie*, Kampen 2007.

Wijze van tentamineren: schriftelijk (twee tentamens; de docent zal met de studenten de datum van het eerste tentamen afspreken).

I.8. Vaticanum II en recente kerkelijke documenten I

Docent: Mgr. dr. J. HENDRIKS

1Na een inleiding over de betekenis van een oecumenisch concilie en de verschillende vormen van bisschoppenvergadering die de Kerk kent, wordt in dit eerste deel van de cursus een overzicht gegeven van de geschiedenis van de oecumenische concilies met nadruk op de grote thema's die daar zijn behandeld; dit gedeelte mondt uit in een bespreking van de voorgeschiedenis en het verloop van het tweede Vaticaans concilie. Vervolgens wordt een thematisch overzicht gegeven van de belangrijkste post-conciliaire documenten, waarvan de inhoud in grote lijnen wordt besproken. Getracht wordt inzichtelijk te maken welke thematische lijnen deze documenten met het tweede Vaticaans concilie verbinden en welke inhoudelijke samenhang in deze documenten wordt aangetroffen

Verplichte literatuur:

Een uitgave van de concilie-documenten, bijv.: *Constituties en decreten van het tweede Vaticaans concilie*, Katholiek Archief, Amersfoort, 1967 of herdruk);

J. HENDRIKS, *Vaticanum II en verder...Inleiding tot de teksten van het tweede Vaticaans concilie en de documenten van het leergezag*, 2^e druk Oegstgeest 2006.

J. HENDRIKS, *Kerkelijke documenten. Inleiding en repertorium (1965-2010)*, (Tiltenbergstudies, deel 4), 2^e druk, Vogelenzang 2010.

Overige literatuur:

Teksten van het leergezag door de eeuwen heen:

H. DENZINGER, P. HÜNERMANN, *Enchiridion symbolorum definitionum et declarationumj de rebus fidei et morum*, Freiburg im Breisgau, Basel, Rom, Wien 1991[37]

www.rkdocumenten.nl (web-site met kerkelijke documenten in Nederlandse vertaling)

Teksten van de oecumenische concilies:

Conciliorum Oecumenicorum Decreta, Bologna 1973[3]

N. TANNER, *Decrees of the Ecumenical Councils*, 2 delen, New York 1990

Teksten van de postconciliaire documenten:

Enchiridion Vaticanum, 22 delen, Bologna 1979[11]-2007 (teksten van de conciliaire en postconciliaire documenten in oorspronkelijke tekst en Italiaanse vertaling)

Geschiedenis van de concilies:

N. TANNER, *The councils of the Church. A short history*, New York 2001 (Italiaanse editie: *I concili della Chiesa*, Milaan 1999)

H. JEDIN, *Kleine Konziliengeschichte*, Basel Freiburg Wien 1959 (eerste druk, verschillende malen herdrukt)

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

I.9. Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I

Docent: Lic. L. GEORGES

In het eerste deel van de cursus worden de inhoud van het sacrament van de Priesterwijding en de beloften van de kandidaten als uitgangspunt genomen. Daarna worden de goddelijke en kardinale deugden bestudeerd; priesterlijke nederigheid en gehoorzaamheid; de heldhaftigheid in het uit oefenen van de deugden. Tenslotte worden de centrale elementen van het priesterleven doorgenomen: gebedsleven, eucharistie en biecht, gewetensvorming, staat van genade, mariadevotie, pastorale ijver.

Literatuur:

TWEEDE VATICANAANS CONCILIE, Decreet *Presbyterorum ordinis* (1965).

TWEEDE VATICANAANS CONCILIE, Decreet *Optatam totius* (1965).

PAUS JOHANNES PAULUS II, Apostolische exhortatie *Pastores dabo vobis* (1992); Encycliek *Ecclesia de Eucharistia* (2003); Apostolische brief PAUS BENEDICTUS XVI, *Brief aan de seminaristen*, Vaticaan 2010.

PAUS FRANCISCUS, *Preken over het priesterschap*.

Rosarium Virginis Mariae (2002).

J. HERMANS, *In Gods naam. Overwegingen over roepingen en priesterschap*, Oegstgeest 1997.

J. HENDRIKS, *Priester worden. Durf je jouw leven uit handen te geven aan God?*, Oegstgeest 1999.

F. KAMPHAUS, *Priester aus Passion*, Freiburg im B. 1993.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

I.11. Muzikale vorming en liturgische zang I

Docent: A. RODRÍGUEZ LUQUE

Op maandag van 9:50 tot 10:35 uur.

Muzikale vorming: ontwikkeling van het muzikale gehoor, vorming van de zangstem, elementaire muzikleer, gregoriaanse en moderne notenschrift leren lezen. *Liturgische zang*: kennis van de diverse vormen en genres in de kerkmuziek (psalmodie, hymne, acclamatie, beurtzang, strofeliëd, etc.); eenvoudige gezangen uit het Gregoriaanse en het Nederlandstalige repertoire.

Aan het einde van een semester worden de kandidaten getoetst op hun kennis van behandelde theoretische stof; zij worden geacht een eenvoudige korte melodie op het gehoor na te kunnen zingen en een aantal door hen voorbereide gezangen te kunnen uitvoeren. De kandidaten die hierin slagen kunnen in een volgend studiejaar deelnemen aan de vervolgcursus muzikale vorming, waarin de theoretische kennis zal worden verdiept en waarin ook moeilijkere gezangen aan de orde zullen komen.

Literatuur:

Documenten over gewijde muziek, Liturgische documentatie nr. 5, NRL 2008.

ELEMANS, J., *Gregoriaans zingen, een handreiking*, SNK, Utrecht, 1999.

WIT, J. DE, *Wat is liturgische muziek?* Abdij van Berne, Heeswijk, 2008.

Gedurende de cursus wordt onder andere gezongen uit de zangbundels *Gezangen voor Liturgie* (Baarn 1996) en *Laus Deo* (Roermond 2000) en uit het *Liber Cantualis* (Solesmes 1983).

Wijze van tentamineren: mondeling.

I.12. Methodologie I

Docent: Dr. J. TERCERO SIMÓN

Studie als orde. Studeren volgens analytisch-deductieve en inductief-synthetische methode. Studie als opnameproces. Werken in groepsverband. Werkcollege en uitleg. Onderzoek. Inleiding tot wetenschappelijk werken. Thematisch werkstuk. Examens: mondeling en schriftelijk. Studie van de wijsbegeerte. Studie van de theologie.

Literatuur:

M. BLACKBURN, alii, *Comment rédiger un rapport de recherche*, Québec, Leméac, 1974.

K. D'HUYVETTERS, *Van manuscript tot desktop publishing. Een praktische handleiding*, Leuven 1989.

R. FARINA, *Metodologia. Avviamento alla tecnica del lavoro scientifico*, (Biblioteca di Scienze Religiose 6), Roma, LAS, 1986.

A. GALUZZI, *Appunti di metodologia*, Libreria editrice della Pontificia Università Lateranense, Roma 1998.

J.E. HEYDE, *Technik des wissenschaftlichen Arbeiters*. Berlin, Junker 1970.

P. HENRICI, *Guida pratica allo studio*, Roma 1992.

J. JANSSENS, *Note di metodologia. Elenco bibliografico. Nota bibliografica. Stesura del testo*, Roma 1996.

H. KLIEMANN, *Anleitungen zum wissenschaftlichen Arbeiten. Eine Einführung in die Praxis*, Freiburg, Rombach, 1973.

G. LORIZIO en N. GALANTINO (ed.), *Metodologia teologica. Avviamento allo studio e alla ricerca pluridisciplinari*, San Paolo, Cinisello Balsamo, 3e druk 2004.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

I.13. Latijn I

Docent: Drs. N. MANTJE / Lic. A. MORENO QUIRÓS

Speciaal rooster.

Doelstelling van deze cursus is de student vertrouwd te maken met de grondbeginselen van het Latijn, zodat hij in staat zal zijn eenvoudige teksten te vertalen. In deze cursus voor beginners wordt de vormleer behandeld.

Achtereenvolgens zullen van de grammatica aan bod komen: het nomen (substantiva en adjectiva, numeralia, pronomina, adverbia) en het verbum (vervoeging van de vier conjugaties, deponentia, onregelmatige verba). De studie van de grammatica gaat vergezeld van het maken van oefeningen: het vertalen van eenvoudige Latijnse zinnen in het Nederlands van de lessen 1 t/m 45 van het Handboek voor Kerklatin.

Over de bestudeerde stof wordt regelmatig een toets afgenomen.

Literatuur:

C. COPPENS e.a., *Handboek voor Kerklatin. Grammatica en Vocabularium*, Vereniging voor Latijnse Liturgie – Brepols, Turnhout, 1985, pp. 7-119.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

II.4. Wijsgerige antropologie

Docent: Dr. J. VERBURGT

De cursus behandelt het thema van de mens in systematisch en historisch perspectief, met als centrale onderwerpen: de verhouding lichaam-ziel, zelfervaring en zelfkennis, wil en wilsvrijheid, en de mens in de geschiedenis, waarbij tevens wordt ingegaan op enkele meer recente vakwetenschappelijke mensvisies.

Literatuur:

L. ELDERS, *De natuurfilosofie van Sint-Thomas van Aquino. Algemene natuurfilosofie. Kosmologie. Filosofie van de organische natuur. Wijsgerige mensleer*, Uitgeverij Tabor, Brugge 1989.

De overige literatuur wordt tijdens de cursus bekendgemaakt.

Wijze van tentamineren: schriftelijk (twee tentamens; de docent zal met de studenten de datum van het tweede tentamen afspreken).

II.5. Godsdienstfilosofie

Docent: Drs. M. CAVAGNARO

De cursus bestaat uit drie delen: 1) Met behulp van de fenomenologische methode wordt een eerste beschrijving van het fenomeen "religie" geschetst. Daarbij worden de voornaamste moderne opvattingen over de aard van de religie besproken (o.a. Marx, Freud, Levi-Strauss, Girard). 2) Door een historisch overzicht van de geschiedenis van de wijsbegeerte wordt de ontwikkeling van de godsdienstfilosofie bestudeerd, tot aan het ontstaan van het fenomeen van het positief atheïsme. 3) Aan de hand van (o.a.) de geschriften van Joseph Ratzinger proberen wij de grondlijnen van een huidige godsdienstfilosofie in elkaar te zetten.

Literatuur:

A. ALES BELLO, *Culture e religioni. Una lettura fenomenologica*, Roma 1997

R. GIRARD, *Wat vanaf het begin der tijden verborgen was*, Kampen 1990.

JEAN GRONDIN, *Introduzione alla filosofia della religione*, Brescia 2009.

A. DEL NOCE, *Il problema dell'ateismo*, Bologna 2010.

J. RATZINGER, *Fede, verità, tolleranza. Il Cristianesimo e le religioni del mondo*, Siena 2003.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

II.6. Inleiding tot de Heilige Schrift

Docent: Dr. R. GOUW

Deze cursus bereidt voor op de cursussen exegese O.T. en N.T. en stelt algemene zaken aan de orde. Daartoe horen enerzijds kwesties die de Bijbel als zodanig betreffen (ontstaan van de Bijbelse geschriften en canonvorming, tekstoverlevering, tekstkritiek) als het omgaan met de Schrift (principes van bijbelvertalen en exegetische methoden).

Literatuur:

H. BLOK e.a., *Het verhaal van de Bijbel; ontstaan - vertalen - verspreiden*. NBG, Haarlem, laatste druk.

J. NEGENMAN, *De wording van het Woord; over ontstaan en verstaan van de Bijbel*. Kok, Kampen, 1986.

A.S. VAN DER WOUDE (red.) *Inleiding tot de studie van het Oude Testament*. Kok, Kampen, 1986.

F. VAN SEGBROECK, *Het Nieuwe Testament leren lezen; Achtergronden – Methoden - Hulpmiddelen*. Acco, Leuven, 1993.

G.D. FEE, *Exegese van het Nieuwe Testament*. Boekencentrum, Zoetermeer, 2001.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

II.9. Het liturgisch jaar

Docent: Lic. S. MARCANTOGNINI

Het liturgisch jaar is de aanwezigheid, op sacramentele en rituele wijze, van het mysterie van Christus in de loop van het jaar. Het liturgisch jaar is in deze zin ook “liturgie”, d.w.z. het is het geheel van de momenten waarop de Kerk de verlossing viert, vooral door de Eucharistie, als “gedachtenis” van Gods heilswerk. De tijd is als het ware de sleutel om het mysterie van Christus in het liturgisch jaar te kunnen ervaren.

De onderwerpen die in de cursus worden behandeld lopen parallel met het liturgisch jaar. Deze onderwerpen zijn de opbouw, de historische achtergrond en de huidige betekenis van het liturgisch jaar. Ook zal aandacht worden besteed aan de verschillende liturgische tijden en feesten.

Literatuur:

CONGREGATIE VOOR DE EREDIENST, *Algemene Normen voor het liturgisch jaar en de algemene Romeinse kalender, Altaarmissaal voor de Nederlandse Kerkprovincie*, Zeist 1979, 121-138.

CONGREGATIE VOOR DE EREDIENST, *Rondzendbrief De voorbereiding en viering van het paasfeest* (16 januari 1988), in *Kerkelijke documentatie* 121, 17 (1989).

JOHANNES PAULUS II, Apostolische brief over de heiliging van de zondag *Dies Domini* (31 mei 1998), in *Kerkelijke documentatie* 121, 26 (1998) 9/10, 3-36.

NEDERLANDSE BISSCHOPPENCONFERENTIE, *De viering van het Paastriduum. Enkele aspecten van de liturgie van het lijden, sterven en verrijzen van de Heer*, in *Liturgische Documentatie* 8 (2012).

A. ADAM, *Das Kirchenjahr mitfeiern. Seine Geschichte und seine Bedeutung nach der Liturgieerneuerung*, Freiburg 1979 (Ned. Vertaling: *Het liturgisch jaar vieren en beleven. Zijn geschiedenis en betekenis in de liturgievernieuwing*, Turnhout 1988).

A. BERGAMINI, *L'anno liturgico. Cristo festa della Chiesa. Storia, celebrazione, teologia, spiritualità, pastorale*, Ed. San Paolo, Cinisello Balsamo, 2002.

A. LAMERI, *L'anno liturgico come itinerario biblico*, Ed. Queriniana, Brescia, 1998.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

II.11. Latijn II

Docent: Drs. N. MANTJE

Uitbreiding en verdieping van de kennis van het Latijn.

Literatuur:

C. COPPENS e.a., *Handboek voor Kerklating. Grammatica en Vocabularium*, Vereniging voor Latijnse Liturgie – Brepols, Turnhout, 1985.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

II.12. Grieks van het Nieuwe Testament

Docent: Drs. R. FRANK

Uitbreiding en verdieping van de kennis van het Nieuwtestamentisch Grieks.

Verplichte literatuur:

CH. BOUTER, *Cursus N.T.-Grieks voor gevorderden*, ISBN 9781291553741.

D. HARTING, *Grieks-Nederlands handwoordenboek op het Nieuwe Testament*, Importantia Publishing, Dordrecht, ISBN 9789057192401.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

III.4. Fundamentele theologie

Docent: Dr. M. WAGEMAKER

De fundamentele theologie handelt over de het fenomeen en betekenis van religie in relatie tot openbaring en de kerk. Daarnaast reflecteert zij op de wetenschappelijke en methodologische grondslagen van de theologiebeoefening. De basis van het college is het Handbuch der Fundamentaltheologie, delen I tot en met IV. Het college beoogt de studenten een eerste inzicht te verschaffen in de vraagstukken en antwoorden rond het bestaan, werken en kennen van God in Jezus Christus als verkondigd en geleefd door de Kerk.

Handboek:

W. KERN, H. J. POTTMEYER, M. SECKLER (edd.), *Handbuch der Fundamentaltheologie*, Francke, Tübingen, Basel 2000. Band 1: *Traktat Religion*. Band 2: *Traktat Offenbarung*. Band 3: *Traktat Kirche*. Band 4: *Theologische Erkenntnislehre*.

Aanvullende literatuur:

J. WICKS, *Introduction to Theological Method*, Piemme, Casale Monferrato 1994.

R. FISICHELLA, *Introduction to Fundamental Theology*, Piemme, Casale Monferrato 1996.

A. DULLES, *Models of Revelation*. Orbis Books, Maryknoll 1983.

B. LONERGAN, *Method in Theology*, University of Toronto Press, Toronto 1990.

A. MCGRATH, *Dawkins's God, Over Genen, Memen en de Zin van het Leven*, Kok, Kampen 2006.

Wijze van tentamineren: nog nader te bepalen.

IV.1. Historische boeken

Docent: Dr. R. GOUW

De boeken van Jozua tot en met 2 Koningen worden gezien als profetische geschiedschrijving en tevens als het werk van de deuteronomische geschiedschrijver. De theologie van de deuteronomist komt ter sprake alsmede hoe deze theologie zijn werk heeft bepaald. Vervolgens is er aandacht voor de thema's die in deze boeken naar voren komen, waaronder dat van het koningschap een belangrijke plaats inneemt.

Literatuur:

R.D. NELSON, *The Historical Books* (Interpreting Biblical Texts), Abingdon Press, Nashville, 1998.

G. BRAULIK, "Inleiding tot het deuteronomistisch geschiedwerk", in: ERIK EYNIKEL E.A., *Internationaal Commentaar op de Bijbel*, Band 1, Kok, Kampen, 2/2001, 598-606.

A. CAMPBELL & M. O'BRIEN, "1-2 Samuel", in: ERIK EYNIKEL E.A., *Internationaal Commentaar op de Bijbel*, Band 1, Kok, Kampen, 2/2001, 659-699.

M. O'BRIEN & A. CAMPBELL, "1-2 Koningen" (ICB), in: ERIK EYNIKEL E.A., *Internationaal Commentaar op de Bijbel*, Band 1, Kok, Kampen, 2/2001, 700-743.

H. JAGERSMA & M. VERVENNE (red.), *Inleiding in het Oude Testament*, Kok, Kampen, 3/2006 (1992).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

IV.5 Theologische antropologie II: genadeleer en eschatologie

Docent: Dr. A. VAN DEN HOUT

Genadeleer

De Genadeleer houdt zich bezig met het geheimvol gebeuren, waarbij aan de afzonderlijke mens en zondaar heil geschonken wordt, dat door Christus verworven is en door de Kerk verder gedragen wordt. Het gaat

daarbij geenszins om een subjectieve werking, die aan het individu overgelaten kan worden. Veeleer betekent ‘het uitgieten van de liefde van God’ (vgl. Rom. 5,5) de overdracht van de heilsdaad van Jezus Christus in de Heilige Geest op de enkeling en diens opname in de geschiedenis van het heil.

De cursus is als volgt opgebouwd: 1. Genade binnen de horizon van het religieus en filosofisch wereldverstaan. 1.1. Het spreken over genade; 1.2. Problemen en opgaven van de genadeleer. 2. De genade in de Schrift en bij de Vaders. 2.1. Oude Testament: uitverkiezing en verbond; 2.2. Nieuwe Testament; 2.3. Kerkvaders. 3. Van de Scholastiek tot de Moderne en Hedendaagse Theologie. 3.1. Scholastieke theologie. 3.2. Reformatie: Luther en Calvijn. 3.3. Concilie van Trente; 3.4. Disputen over de genade; 3.5. Vernieuwing van de theologie van de genade. 4. Uitbreiding en modaliteit van de roeping tot genade. 4.1. Algemene predestinatie; 4.2. Roeping tot gemeenschap met Christus; 4.3 Roeping in de Kerk. 5. Uitwerkingen van de genade. 5.1. Nieuwe schepping en «*gratia creata*»; 5.2. Goddelijk kindschap; 5.3. Vergoddelijking; 5.4. Rechtvaardiging. 6. Dynamisme van de roeping – leven volgens de Geest. 6.1. Ervaring van de genade; 6.2. Theologische deugden; 6.3. Fragiliteit van het leven van genade; 6.4. Menselijke verdienste; 6.5. Einddoel van het leven in genade: de gelukzalige aanschouwing.

Literatuur:

I. SANNA, *Chiamati per nome. Antropologia Teologica*, San Paolo, Cinesello Balsamo, 1998 (seconda edizione).

L. SCHEFFCZYK, *Katholische Dogmatik*. Bd. VI *Die Heilsver wirklichung in der Gnade. Gnadenlehre*, Aachen, MM Verlag, 1998.

G.L. MUELLER, *Katholische Dogmatik*, Freiburg i. Br. 2005, pp. 770-814.

R. GARRIGOU-LAGRANGE, *De Gratia. Commentarius in Summam Theologicam S. Thomae Iae IIae q. 109-114*, Torino 1947.

Verdere literatuur zal tijdens de colleges bekend gemaakt worden.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

Eschatologie

De theologische reflectie van de voorbije eeuw laat een grote verschuiving zien in de leer over de ‘laatste dingen’, gaande van een perifere, haast fragmentarische belangstelling naar een centrale, volop

systematische behandeling, waarbij de nieuwtestamentische verkondiging van de naderende komst van het Rijk Gods als essentieel vertrekpunt genomen wordt.

De eschatologie geeft een theologische beschouwing van de toekomst van de mens en de gehele schepping. Sleutelbegrippen hierbij zijn: dood, leven na de dood, verrijzenis van de doden, nieuwe schepping.

De cursus is als volgt opgebouwd: *I. Plaatsbepaling.* § 1. De plaats van de eschatologie binnen de theologie en het persoonlijke leven. § 2. Hoop – zonder God? § 3. De sterfelijkheid. § 4. Hermeneutische vooronderstellingen. *II. Fundamenten van de eschatologie* § 5. Bijbelse fundering. Aanzetten en ontwikkelingen van een oudtestamentische eschatologie. Dood en verrijzenis van Christus als fundament en model. § 6. Eschatologische verduidelijkingen in de kerkelijke traditie. *III. Tussen dood en verrijzenis uit de doden: de individuele eschatologie.* § 7. Theologie van de dood: voltooiing als oorspronkelijke en blijvende zin van het sterven; de nood van het sterven; sterven als deelname aan de dood van Christus; de dood als einde van de pelgrimstocht: eenmaligheid of herhaalbaarheid van het leven (reïncarnatie); de hypothese van de eindbeslissing. § 8. Het leven na de dood: de vraag naar de onsterfelijkheid: leven na de dood in de Vroeg-Griekse religiositeit; onsterfelijkheid van de ziel volgens Plato en Aristoteles; naar een theologisch-filosofische omsmelting; de reformatorische theologie: van onsterfelijkheidsbegrip naar een theorie van de volledige dood; de verrijzenis uit de doden; afsluitende overwegingen; § 9. Het bijzondere oordeel. § 10. De hemel: het zijn bij de Heer. § 11. De loutering na de dood als voorbereiding van de ziel op de gemeenschap met God: probleemstelling en behandeling. § 12. De gemeenschap van de heiligen. § 13. De reële mogelijkheid van de eeuwige verdoemenis: getuigenis van Heilige Schrift en Traditie; eeuwige verwerping in verband met de geloofswaarheden. *IV Het komen van de Heer in heerlijkheid. De algemene eschatologie.* § 14. De parousie van Jezus Christus: vanuit bijbels perspectief; in gelovig zicht van de Kerk; theologische verduidelijking van de problematiek; § 15. De verrijzenis van de doden: bijbelse gegevens; kerkelijke traditie; het realisme van de algemene opstanding. § 16. Nieuwe hemel en nieuwe aarde. § 17. Het Laatste Oordeel; § 18. De aanbidding.

Literatuur:

L. SCHEFFCZYK – A. ZIEGENAUS, *Katholische Dogmatik*. Bd. VIII *Die Zukunft der Schöpfung in Gott. Eschatologie* (A. ZIEGENAUS), MM Verlag, Aachen, 1996.

M. BORDONI – N. CIOLA, *Gesù nostra speranza. Saggio di escatologia in prospettiva trinitaria* (= *Corso di teologia sistematica, Complementi, 10*), EDB, Bologna, 2000 (seconda edizione riveduta e corretta).

I. SANNA, *Chiamati per nome. Antropologia teologica*, Edizioni San Paolo, Cinesello Balsamo (Milano), 1994, pp. 381-426.

G. VAN NOORT, *Tractatus De Novissimis*, Paul Brand, Hilversum, 1935.

Tijdens de colleges zal verdere literatuur worden aangereikt.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

IV.9. Theologische moraal

Docent: Dr. J. TERCERO SIMÓN

In deze cursus wordt het christelijke leven als theologaal leven beschouwd, d.w.z. als deelname van de mens aan het goddelijk leven. We zullen o.a. de volgende argumenten behandelen: Wat betekent de deugd voor een christen? Hoe vindt het geheel van de christelijke deugd zijn bekroning en betekenis in het geloof, de hoop en de liefde, oftewel de goddelijke deugden? De deugd als ingestorte kracht. De theologale deugden als grondslag van het zedelijke leven van de christen. De theologale deugden en de dialoog met de goddelijke Personen. De theologale deugden en de navolging van Christus. De levensgemeenschap met God in het geloof. Het wezen van het geloof. Het geloof als persoonlijke ontmoeting met God. De zonden tegen het geloof. De positieve verplichtingen die rechtstreeks op het geloof betrekking hebben. De levensgemeenschap met God in de hoop. Het wezen van de christelijke hoop. De hoop als leven in gemeenschap met God. Vrees, hoop en liefde. Zonden tegen de hoop. De groei van de hoop door de levende gemeenschap met God in de liefde. Het wezen van de liefde. De liefde tot God als kern van de navolging van Christus. De liefde als een deelhebben aan de intratrinitaire liefde. De eigenschappen van de liefde. De uitwerkingen van de bovennatuurlijke Godsliefde. De eisen van de liefde. De zonde tegen de liefde. Het primaat van de liefde. De liefde als band en “ziel” van alle andere deugen.

*Literatuur:**Katechismus van de katholieke kerk.*BENEDICTUS XVI, Encycliek *Deus caritas est*, 25 december 2005.IDEM, Encycliek *Spe salvi*, 30 novembre 2007.COZZOLI, M., *Etica teologica della libertà*, San Paolo, Cinisello Balsano 2004.GERARDI, R., *La gioia dell'amore. Riflessioni sull'ordo amoris per una teologia della vita cristiana*, Lateran University Press, Città del Vaticano 2009.HÄRING, B., *De wet van Christus*, 2 vol., Spectrum Utrecht/Antwerpen 1959.RATZINGER, J., *De kern van ons geloof*, Lannoo, Tielt 2006.*Wijze van tentamineren: schriftelijk.***IV.14. Oude kerkgeschiedenis***Docent: Dr. P. HAMANS*

De cursus behandelt de periode van Jezus Christus tot ongeveer het jaar ± 500 in drie delen. Deel I presenteert in het kort de kerk in de tijd van de openbaring (tot het jaar ± 100), deel II behandelt de periode waarin de kerk niet vrij was (tot 311) en deel III stelt de tijd na de Constantijnse omkeer (na 311) aan de orde.

Bijzondere aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van het kerkelijk leven en van de theologie (kerkvaders). De eerste concilies worden gepresenteerd samen met de geloofsleer die er werd geformuleerd. Ook het begin van het religieuze leven in deze periode komt aan de orde.

*Literatuur:*ALBERIGO, G./WOHLMUTH, J. (eds.), *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, I-III, Paderborn 1998-2002.ALTANER, B./STUIBER, A., *Patrologie. Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*, Freiburg 1980⁹.

- BARTELINK, G., *Het vroege christendom en de antieke cultuur*, Muiderberg 1986.
- BOKENKOTTER, TH., *A Concise History of the Catholic Church*, New York 1979.
- DENZINGER, H./HÜNERMANN, P. (EDS.), *Enchiridion symbolorum, definitiorum et declarationum de rebus fidei et morum*, Freiburg 1991³⁷.
- Die Geschichte des Christentums. Religion, Politik, Kultur*, MAYEUR, J.-M. e.a. (eds.), I-XIII, Freiburg 1991-2002.
- DROBNER, H., *Lehrbuch der Patrologie*, Freiburg 1994.
- FRANK, K., *Geschichte des christlichen Mönchtums*, Darmstadt 1993⁵.
- FRANK, K.-S., *Lehrbuch der Geschichte der Alten Kirche*, Paderborn 1996.
- FRANZEN, A., *Kerkgeschiedenis in kort bestek*, Helmond 1966.
- Geschichte der Katholischen Kirche*, LENZENWEGER J. E.A. (eds.), Graz 1995.
- Geschichte der ökumenische Konzilien*, DUMEIGE, G./BACHT, H. (eds.), I-XII, Mainz 1963 vv.
- Gregorius de Grote, Dialogen. Het leven van Benedictus en andere heiligen*, BARTELINK, G./MEER, F. VAN DER, Nijmegen 2001.
- HEIMBUCHER, M., *Die Orden und Kongregationen der katholischen Kirche*, I-II, Paderborn 1933-1934³.
- HENDRIKS, J., *Vaticanium II en verder... De leer van het concilie en de ontwikkeling daarvan in de tijd daarna*, Oegstgeest 1993.
- HERMANS, J., *Het getijdengebied. Liturgie en spiritualiteit van het getijdenboek*, Brugge 1995.
- HERMANS, J., *Kerkvaders en sacramenten*, I-VI, Brugge 1982-1984.
- JEDIN, H., e.a. (eds.), *Handbuch der Kirchengeschichte*, I-VII, Freiburg 1962-1979.
- JEDIN, H., *Geschiedenis van de Concilies*, Hilversum 1959.
- JONG, J. DE/POST, R./ABBINK, G./LAARHOVEN, J. VAN, *Handboek van de kerkgeschiedenis*, I-V, Utrecht 1962-1974.
- ORLANDIS, J., *Korte geschiedenis van de katholieke kerk*, Amsterdam 2010.
- QUASTEN, J., *Patrology*, I-IV, Utrecht 1966-1986.
- SCHATZ, K., *Allgemeine Konzilien. Brennpunkte der Kirchengeschichte*, Paderborn 1997.
- SIEBEN, H., Katholische Konzilsidee, I-V, in: *Konziliengeschichte, Reihe B*, BRANDMÜLLER, W. (ed.), Paderborn 1979-1996.

Er wordt een cursus ter beschikking gesteld.

Wijze van tentamineren: mondeling.

IV.15. Middeleeuwse kerkgeschiedenis

Docent: Dr. P. HAMANS

Na de instorting van het West-Romeinse Rijk groeide in West-Europa een samenleving waarin kerk en maatschappij een eenheid vormden. Daarbij werd geput uit drie bronnen: de klassieke Grieks-Romeinse cultuur, het christendom en de tradities die de volken in de grote volksverhuizing meebrachten.

Wij zullen de missionering bestuderen van West-Europa tot in China; het Rijk van Karel de Grote en zijn invloed op het christelijk Europa; de gregoriaanse hervormingsbeweging; het Oosters Schisma; de ontwikkeling van het religieuze leven.

Ruim aandacht zal worden besteed aan de ontwikkelingen in de Hoge Middeleeuwen op weg naar de hervorming van de kerk en de reformatie: de armoedebeweging vanaf omstreeks 1200; pre-reformatorische stromingen vanaf de twaalfde eeuw zoals de waldensen en laïcale visies op de kerk; het westers schisma, het schisma van Basel. In het kader van de observatiebeweging in het religieuze leven, wordt aandacht besteed aan de moderne devotie.

Literatuur:

ALBERIGO, G./WOHLMUTH, J. (eds.), *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, I-III, Paderborn 1998-2002.

BOKENKOTTER, TH., *A Concise History of the Catholic Church*, New York 1979.

DENZINGER, H./HÜNERMANN, P. (eds.), *Enchiridion symbolorum, definitiorum et declarationum de rebus fidei et morum*, Freiburg 1991³⁷.

Die Geschichte des Christentums. Religion, Politik, Kultur, MAYEUR, J.-M. E.A. (eds.), I-XIII, Freiburg 1991-2002.

FRANK, K., *Geschichte des christlichen Mönchtums*, Darmstadt 1993⁵.

FRANZEN, A., *Kerkgeschiedenis in kort bestek*, Helmond 1966.

Geschichte der Katholischen Kirche, LENZENWEGER J. E.A. (eds.), Graz 1995.

Geschichte der ökumenische Konzilien, DUMEIGE, G./BACHT, H. (eds.), I-XII, Mainz 1963 vv.

HEIMBUCHER, M., *Die Orden und Kongregationen der katholischen Kirche*, I-II, Paderborn 1933-1934³.

JEDIN, H., E.A. (eds.), *Handbuch der Kirchengeschichte*, I-VII, Freiburg 1962-1979.

JEDIN, H., *Geschiedenis van de Concilies*, Hilversum 1959.

JONG, J. DE/POST, R./ABBINK, G./LAARHOVEN, J. VAN, *Handboek van de kerkgeschiedenis*, I-V, Utrecht 1962-1974.

ORLANDIS, J., *Korte geschiedenis van de katholieke kerk*, Amsterdam 2010.

SCHATZ, K., *Allgemeine Konzilien. Brennpunkte der Kirchengeschichte*, Paderborn 1997.

SIEBEN, H., Katholische Konzilsidee, I-V, in: *Konziliengeschichte*, Reihe B, BRANDMÜLLER, W. (ed.), Paderborn 1979-1996.

Naar ik hoop is dan mijn handboek voor de algemene kerkgeschiedenis beschikbaar.

Wijze van tentamineren: mondeling.

V.1. Psalmen & WcTh24. Psalmen

Docent: Dr. R. GOUW

Deze cursus beoogt vertrouwdheid met de psalmen. Door middel van close reading worden psalmteksten geanalyseerd en wordt zicht verkregen op de zeggingskracht van de psalmen.

Daarnaast komen (inleidings)kwesties met betrekking tot de psalmen en hun uitleg ter sprake. We bezien de verschillende soorten psalmen en gaan in op specifieke problemen die zich bij het lezen en besturen van psalmen voordoen.

De deelnemers analyseren ook zelf psalmteksten en presenteren de uitkomst van hun analyse.

Literatuur

DEURLOO K., en EYKMAN K., *Wat heb je zee, dat je vlucht? Psalmen gelezen, gehoord en verteld*, Ten Have, Baarn 1986.

CRAGIE P., *Introduction* in: P.C. CRAGIE, *Psalms 12-50* (Word Biblical Commentary, 19), Word Books, Waco, Texas 1983 p. 25-56.

ANDERSON, A, *Introduction to The Book of Psalms* in: A.A. ANDERSON, *The Book of Psalms, I: Psalms 1-72*, (The New Century Bible Commentary), Eerdmans, Grand Rapids, 3/1989 (1972). 23-53.

RAVASI, G., *Introduzione generale* in: *Il libro dei Salmi. Commento e attualizzazione*, I: 1-50, Dehoniane, Bologna 1985, p. 13-85.

Wijze van tentamineren: nog nader te bepalen.

V.2. Wijsheidsliteratuur

Docent: Dr. B. KOET

Leerdoel van de cursus:

Zicht krijgen op de eigen aard van de wijsheidsgeschriften van de Heilige Schrift en op de positie (en functie) van deze boeken als een brug tussen de Wet en Profeten en de geschriften van het NT. In de Wet (in het Jodendom de Tora genoemd) en in de profetische boeken gaat het (vooral) om de geschiedenis van God en zijn volk Israel. In de wijsheidsgeschriften zien we meer de ervaring van individuen beschreven die worstelen met hun pogingen de Wet, de Tora te vervullen. Daarmee zijn deze boeken een duidelijke voorbereiding van Jezus die in het NT beschreven wordt als degene die de Wet vervult. In deze cursus zullen niet alle Wijsheidsgeschriften besproken kunnen worden. Naast een inleiding in de eigen aard komen in deze cursus wel enige exempla aan de orde. Gezien het belang van de psalmen wordt ervan uitgegaan dat die in een eigen cursus behandeld zullen worden. Er zal zowel aandacht besteed worden aan boeken die vooral in het Hebreeuws bewaard gebleven zijn als die welke wij dankzij de Grieks Joodse Vertaling en de Vulgaat in de katholieke canon kunnen vinden.

Overzicht van de cursus:

- a) Het Oude Testament: een eerste inleiding; de Pauselijke Bijbelcommissie over het OT; de verschillende indelingen van de Bijbel; canoniek en deuterocanoniek (apocrief); de Hebreeuwse tekst en de Griekse tekst van de LXX.
- b) De Wijsheidsgeschriften; overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende boeken bronnen.
- c) Hooglied; interpretatiegeschiedenis,
- d) Jezus Sirach; spreuken als wijsheid,
- e) Tobith ; een leernovelle.

Verplichte literatuur:

G. VON RAD, *Weisheit in Israel* (of een vertaling); of
 M. GILBERT, *Wisdom Literature*, in M. STONE (ed) *Jewish Writings of the Second Temple Period Apocrypha, Pseudepigrapha, Qumran Sectarian Writings, Philo, Josephus* (Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Testamentum (section II; vol II) Assen - Philadelphia, 1984, 283-324 (met een uitgebreide bibliografie); of
 O. KAISER, *Anweisungen zum gelingenden, gesegneten und ewigen Leben. Eine Einführung in die spätbiblischen Weisheitsbücher* Leipzig 2003;
 of een ander overzichtswerk.

Achtergrondliteratuur:

PAUSELIJKE BIJBELCOMMISSIE, *De interpretatie van de Bijbel in de kerk*, 15 april 1993.

Een catechetisch overzicht is te vinden in:

A. KOOT (e.a.) *Naderen om te horen* (b) *Bijbelkatechese*, Hilversum 1981.

Aparte literatuur over een bepaald Wijsheidsboek wordt in de colleges opgegeven.

Wijze van tentamineren: Een exegetisch werkstuk over een Wijsheidstekst die in de getijden gelezen wordt. In overleg met de docent.

V.4. Ecclesiologie

Docent: Dr. C. VAN VLIET

Doelstellingen van de cursus: De student is vertrouwd met verschillende wijzen van reflectie op de Kerk (bijbels, historisch, leerambtelijk, oecumenisch, systematisch-theologisch). Hij heeft inzicht in de betekenis, de plaats en de zending van de Kerk in de heilsdialoog van God met de mens. Hij beschikt over kennis van belangrijke ecclesiologische thema's.

Omschrijving van de leerstof: Aan de orde komen onder meer:

a) Inleiding: enthousiasme en pessimisme m.b.t. de Kerk in de 20ste eeuw. b) Vooruitblik: de "ecclesia ad intra" en "ad extra" als het centrale thema van het Tweede Vaticaans Concilie. c) De discussie met betrekking tot de hermeneutiek van Vaticanum II. d) De oorsprong van de Kerk: het getuigenis van de Heilige Schrift. e) De historische ontwikkeling van het ecclesiologische denken. f) Wat is "Kerk"? - de

voornaamste bijbelse beelden en theologische begrippen (Volk van God, Lichaam van Christus, Tempel van de Heilige Geest, Communio, Sacrament van het heil). g) Over het leven van de geloofsgemeenschap. h) Theologie van het gewijde ambt en van lekenfuncties. i) De eigenschappen van de Kerk (eenheid, heiligheid, katholiciteit en apostoliciteit). j) Grondgestalten van Kerk-zijn. k) Het synodale en het petrinische principe en hun onderlinge verhouding. l) Calvinistische ecclesiologieën. m) De eschatologische dimensie van de kerk, wezenlijke aspecten van de pelgrimerende kerk en concrete uitdagingen voor de huidige Kerk en de ecclesiologie. n) Maria als *typus Ecclesiae*.

Het boek *Kerk met twee ogen. Een katholieke ecclesiologie*, Kampen 2001 zal als handboek gebruikt worden, maar is helaas (bijna) uitverkocht. Het zal als reader of digitaal beschikbaar gesteld worden.

Literatuur:

VATICANUM II, *Dogmatische constitutie over de Kerk "Lumen gentium"*, in: *Constituties en decreten van het Tweede Vaticaans Concilie*, Leusden 1986, p.52-110 en 123-126.

BISSCHOPPEN VAN NEDERLAND, *In Christus' naam. Herderlijk schrijven over woord, sacrament, ambt en wijding*, Utrecht 1992.

BISSCHOPPEN VAN NEDERLAND, *Meewerken in het pastoraat. Beleidsnota bij de "Instructie over enige vragen betreffende de medewerking van lekengeelovigen aan het dienstwerk van de priesters"*, Utrecht 1999.

LOHFINK, G., *Braucht Gott die Kirche?*, Freiburg (Herder) 1998. (Ook in Ned. taal)

KEHL, M., *Eine katholische Ekklesiologie*, Würzburg (Echter) 1992.

HENAU, E., *De Kerk: instrument en teken van heil*, Leuven (Acco) 1989.

DULLES, Y., *Models of the Church*, New York 1987 (expanded edition).

CONGAR, Y., *De katholieke Kerk, fascinerend verleden - hoopvolle toekomst*, Hilversum (G&St) 1979.

VLIET, C.T.M. VAN, *Communio sacramentalis. Das Kirchen-verständnis von Yves Congar O.P. - genetisch und systematisch betrachtet*, Mainz (Matthias Grünewald Verlag) 1995.

VLIET, C.T.M. VAN, *Kerk met twee ogen. Een katholieke ecclesiologie*, Kampen (uitgeverij Kok) 2001.

- VLIET, C.T.M. VAN, *Sentire cum Ecclesia*. Krachtlijnen in de theologie en de spiritualiteit van Yves Congar, in: Internationaal Katholiek Tijdschrift *Communio*, 30 (2005) 145-161.
- VLIET, C.T.M. VAN, *Lumen gentium* in historisch en systematisch perspectief. Een evenwichtige en vruchtbare ecclesiologie, in: Internationaal Katholiek Tijdschrift *Communio*, 36 (2011) 173-186.
- VLIET, C.T.M. VAN, Oecumene met de Orthodoxe Kerken op basis van de *communio*-ecclesiologie, in: *Communio* 39 (2014) 361-372.
- KESEL, J. DE, *Omwille van Zijn naam. Een tegendraads pleidooi voor de kerk*, Tielt (Lannoo) 1994.
- EIJK, A.H.C. VAN, *Teken van aanwezigheid. Een katholieke ecclesiologie in oecumenisch perspectief*, Zoetermeer 2000.
- WITTE, H.P.J. (red.), *Kerk tussen erfenis en opdracht. Protestanten en katholieken op weg naar een gemeenschappelijk kerkbegrip*, Utrecht 1994. Met name het document: "Naar een gemeenschappelijk verstaan van de kerk" (TCUC), pag. 15-74.
- FORTE, B, *La Chiesa della Trinità*, Milano 1995.
- RKK / WARC, *De kerk als gemeenschap van gezamenlijk getuigenis van het Koninkrijk Gods*, in: Themanummer oecumene, in de serie: Kerkelijke Documentatie, Utrecht mei 2008, met name de hoofdstukken 1+4+5 en Appendix
- Themanummer *De Kerk geloven*, in: Internationaal Katholiek Tijdschrift *Communio*, 35 (2010).
- Themanummer *De apostolische Kerk*, in: Internationaal Katholiek Tijdschrift *Communio*, 36 (2011).
- Themanummer *Vitale kerk nabij? Lokaal kerk vormen vandaag* in: *Collationes* 41 (2011) 5-86.
- KASPER, W., *Katholische Kirche, Wesen, Wirklichkeit und Sendung*, Freiburg 2011.
- RATZINGER, J. KARDINAAL, *Kerkelijke bewegingen en hun theologische vindplaats*, in: *Communio* 23 (1998) 457-476.
- MEY, P. DE / PULINCKX, L. (red), *Aan zijn rijk komt geen einde...?! Over de lege kerken in Europa*, Logos reeks nr 9, Antwerpen uitgeverij Halewijn 2014.
- KOCH, K., *De apostolische dimensie van de Kerk in het oecumenische gesprek*, in: *Communio* 36 (2011) 359-376.
- BEEK, A. van de, *Lichaam en Geest van Christus. De theologie van de kerk en de Heilige Geest*, Zoetermeer 2012 (556 pag.).
- BEEK, A. VAN DE, *Gemeente van Christus. Schetsen voor de praktijk*, Zoetermeer 2014.

BORMAN, *Waar blijft de kerk? Gedachten over opbouw in tijden van afbraak*, Baarn 2015.

PAUS FRANCISCUS, Apostolische exhortatie *Evangelium gaudium*, over de verkondiging van het evangelie in de wereld van vandaag, nov. 2013.

MÜLLER, G.L.M., *Mit der Kirche denken. Bausteine und Skizzen zu einer Ekklesiologie der Gegenwart*, Würzburg 2007.

Tentamen:

Er volgt een schriftelijk tentamen. Getoetst worden: kennis, inzicht en de vaardigheid op theologisch-verantwoorde wijze te kunnen theologiseren. Een nadere toelichting bij de wijze van tentamineren wordt in het college gegeven.

V.7. Eucharistie II: theologie

Docent: Lic. S. MARCANTOGNINI

Onderwerp van deze cursus is de bestudering van de theologische reflectie over het sacrament van de eucharistie. Uitgaand van bijbelse perspectieven worden de praxis en de betekenis van de eucharistie voor de vroege Kerk behandeld.

De theologische reflectie op de eucharistie wordt tevens benaderd in historisch perspectief door bestudering van de patristische en middeleeuwse traditie tot aan de reformatorische visie op het avondmaal en de leer van het concilie van Trente.

Het traject zal uitmonden bij de Liturgische Beweging en de leer van het Tweede Vaticaans Concilie, met de behandeling en evaluatie van bijdragen van enkele hoofdrolspelers in de ontwikkelingen omtrent de theologie van de eucharistie. Aandacht zal o.a. worden besteed aan het ritueel aspect en de noodzaak van een eenheidsvisie op het mysterie van de eucharistie.

Literatuur:

CASPANI, P., *Pane vivo spezzato per il mondo. Linee di teologia eucaristica*, Cittadella, Assisi 2011.

HERMANS, J., *De Liturgie van de Eucharistie. Inleiding tot het nieuwe Missaal*, Brugge, Uitgeverij Emmaüs-Desclée de Brouwer, 1979 (Studia Rodensia, 1).

MARCANTOGNINI, S., *Een gewoon gebaar?*, Groot seminarie van het R.K. bisdom van Haarlem-Amsterdam, Vogelenzang, 2014 (Tiltenberg Studies, 8).

MARSILI, S., – NOCENT, A., – AUGÉ, M., – CHUPUNGO, A. J., *La Liturgia, Eucaristia: teologia e storia della celebrazione*, in *Anàmnesis* 3/2, Marietti, Genova, 1989.

MAZZA, E., *La celebrazione eucaristica. Genesi del rito e sviluppo dell'interpretazione*, Bologna, Edizioni Dehoniane, 2005.

RATZINGER, J., *Theologie der Liturgie. Die sakramentale Begründung christlicher Existenz*, Freiburg im Breisgau, Verlag Herder GmbH, 2008 (Gesammelte Schriften, 11).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

V.12. Canoniek recht: verkondigings- en heiligingstaak van de Kerk

Docent: Mgr. Dr. J. HENDRIKS

In deze cursus worden de hoofdlijnen van het derde en vierde boek van het Wetboek van canoniek recht behandeld, met uitzondering van het huwelijksrecht waaraan een aparte cursus wordt gewijd. Aan de orde komen vragen rond de zekerheidsgraad van kerkelijke leer en de rechtsgevolgen die daaraan zijn verbonden; de verkondiging van het Woord van God in prediking en catechese; de missie-activiteit van de Kerk; katholieke opvoeding en onderwijs; katholieke en kerkelijke faculteiten en universiteiten; waakzaam toezicht op publicaties; het afleggen van de geloofsbelijdenis en de eed van trouw. In het tweede deel van de cursus behandelen we thema's uit het vierde boek, zoals daar zijn: «communicatio in sacris»; het doopsel, het vormsel, de Eucharistie, het boetesacrament, de ziekenzalving en het wijdingssacrament, de overige vormen van eredienst (sacramentaliën; getijdengebed; uitvaarten; heiligen- en relikwieën-verering; gelofte en eed) en heilige plaatsen en tijden.

Literatuur:

AA.VV., *Il diritto nel mistero della Chiesa*, Roma 1990[2].

AA.VV., *I sacramenti della Chiesa. Il codice del Vaticano II*, deel 8, Bologna 1989.

B. DUFOUR, *La pénitence et l'onction des malades. Le nouveau droit ecclésial*, Cahors 1989.

J. HENDRIKS, *Kerkelijk recht. Handboek voor de pastorale praktijk met de bijzondere bepalingen voor Nederland*, Oegstgeest 1998.

J. HENDRIKS, *De katholieke school*, Brugge 1987.

J. HENDRIKS, *Schola catholica, Ecclesia, Civilis Societas*, "Periodica", 76 (1987), p. 271-308.

J. HENDRIKS, *La scuola cattolica in Olanda*, "Ius Ecclesiae", 2 (1990), p. 89-100.

J. HENDRIKS, *Ad sacram communionem ne admittantur... Adnotationes in can. 915*, "Periodica", 79 (1990), p. 163-176.

J. HENDRIKS, *De katholieke school en het canoniek recht*, "Emmaüs", 21 (1990), p. 94-98.

J. HENDRIKS, *Non siano ammessi alla sacra comunione... Il c. 915 e le ulteriori prescrizioni ecclesiastiche sull'accesso alla comunione*, "Quaderni di diritto ecclesiale", 5 (1992), p. 192-204.

J. HENDRIKS, *Het leergezag van paus en bisschoppen en de apostolische brief 'Ad tuendam'*, "Communio", 24 (1999), p. 316-327.

J. HENDRIKS "Migrazione e scuole cattoliche", in: PONTIFICIO CONSIGLIO DELLA PASTORALE PER I MIGRANTI E GLI ITINERANTI, *Migrazioni e diritto ecclesiale*, Padova 1992, pp. 169-176.

K. LUEDICKE, *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, Essen 1985vv.

W. WOESTMAN, *The sacrament of Orders and the clerical state*, Ottawa 1999.

W. WOESTMAN, *Sacraments*, Ottawa 1992.

Wijze van tentamineren: mondeling volgens afspraak of schriftelijk.

VI.11. Liturgische praktijk

Docent: Drs. F. BUNSCHOTEN

Speciaal rooster.

Door de liturgie wordt het werk van onze verlossing voltrokken. Van diakens en priesters wordt terecht verwacht dat zij als kerkelijke bedienaren de heilige riten kunnen begrijpen en er met hart en ziel aan kunnen deelnemen. Dit vraagt allereerst om een liturgisch spirituele houding, maar ook om de bereidheid om de liturgische wetten en voorschriften te onderhouden (cf. Constitutie *Sacrosanctum Concilium*, nn.

16-18). De vernieuwde liturgie volgens de richtlijnen van het Tweede Vaticaans Concilie is vastgelegd in de officieel voor de Nederlandse kerkprovincie goedgekeurde uitgaven van de verschillende liturgische boeken. Iedere uitgave, of het nu gaat om het altaarmissaal, het getijdengebed of de rituelen voor de toediening van de sacramenten en sacramentalia, is voorzien van een instructieve inleiding alsmede verschillende rubricale aanwijzingen, die door de celebrant nauwgezet moeten worden opgevolgd. Daarnaast beschikt de Kerk sinds 1985 over het *Caeremoniale episcoporum* en het *Liber de Benedictionibus*, waarvan tot op heden geen (volledige) Nederlandse vertaling verschenen is. In deze cursus wordt beoogd de kandidaten voor het diaconaat, resp. het priesterschap door middel van praktische oefeningen vertrouwd te maken met de liturgische praktijk, met name de viering van de Heilige Mis (diaconale assistentie, resp. priesterlijk celebreren), en de bediening van de verschillende sacramenten (Doopsel, Biecht, Eucharistie, Huwelijk, Ziekenzalving) en van de sacramentalia (viering op het kerkhof, verschillende zegeningen); aan bod komen ook de uitstelling en zegen met het Allerheiligste.

Verplichte literatuur:

J. HERMANS, *Diaconale assistentie tijdens de eucharistieviering. Rubricale aanwijzingen voor de dienst van de diaken*, pro manuscripto.

VI.6. Didactiek

Docenten: Dr. H.V. VANHEESWIJCK en drs. J.D.J.T. WIENEN

Didactiek is een onderdeel van de onderwijskunde, dat een leer ontwikkelt met betrekking tot het leren en onderwijzen in hun onderlinge samenhang.

Onderscheiden worden een algemene en een vakdidactiek. De cursus tracht inzicht te geven in en vaardigheid om om te gaan met de organisatie van een onderwijsleersituatie. Op een zodanige wijze, dat leerlingen/cursisten op een optimale wijze, vanuit hun eigen beginsituatie, kennis en/of vaardigheden verwerven aan de hand van bepaalde leerstof. Tevens wordt een overzicht gegeven van en een instrument aangereikt om te beoordelen gangbare onderwijsmethoden in de catechese van school en kerk-gemeenschap.

Naast theorie wordt in enkele praktische colleges de studenten geleerd om vorm te geven aan leerprocessen binnen de catechese. Er

wordt daarbij stil gestaan bij het opzetten van een leerplan, het vervaardigen van een cursus, het voorbereiden van lessen, het aansluiten bij de beginsituatie van de leerlingen/cursisten, het gebruik van verschillende didactische werkvormen en het evalueren van het onderwijsproces.

De twaalf college-uren voor de theorie staan al in het rooster (op 4 vrijdagen tijdens het tweede semester). De praktische colleges moeten nog gepland worden.

Verplichte literatuur:

GEERLIGS, T. & VAN DER VEEN, T.J., *Lesgeven en zelfstandig leren*, Van Gorcum, Assen 2006, het hoofdstuk over werkvormen.

Aanbevolen literatuur:

DINGEMANS, G.D.J., *In de leerschool van het geloof*, Kok, Kampen 1986.

HILGER, G., LEIMBURGER, S., ZIEBERTZ, H.G., *Religionsdidaktik. Ein Leitfaden für Studium, Ausbildung und Beruf*, Kösel-Verlag, München, 2010.

Wijze van tentamineren: Nog af te spreken.

F14. Italiaans

Docent: Lic. E. CAPOZI

Speciaal rooster.

De cursus beoogt studenten om een beheersing van de meest eenvoudige en fundamentele aspecten van de Italiaanse taal te brengen; de student moet de nodige vaardigheden beschikken om de communicatiebehoeften in alledaagse terugkerende situaties voldoen. Na de studie van de morfologische aspecten, men zal de eerste elementen van de syntaxis bestuderen. Men zal een bijzondere aandacht schenken aan het werk met teksten van filosofische en theologische aard.

Literatuur:

F. PELLEGRINI EN N. ALBERTINI, *Corso di lingua italiana per stranieri*, Ulrico Hoepli, Milaan 1994.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

F20. Muziekrepertoire

Docent: A. RODRÍGUEZ LUQUE

Op maandag van 9:20 tot 9:50 uur.

Wekelijks vindt er een zangrepetitie plaats voor alle studenten waarin de gezangen die in de komende liturgische vieringen op het programma staan worden geoefend. Bij de repetities wordt onder andere gezongen uit de zangbundels *Gezangen voor Liturgie* (Baarn 1996) en *Laus Deo* (Roermond 2000) en uit het *Liber Cantualis* (Solesmes 1983). Deze boeken zijn in de collegezaal aanwezig.

F19. Hebreeuws

Docent: Drs. A. CANNEGIETER

De cursus biedt een grammaticale inleiding in het Bijbels Hebreeuws, de taal waarin het grootste deel van het Oude Testament is geschreven. Tijdens de hoor- en werkcolleges worden het schrift, de vorm- en klankleer en de syntaxis van het Bijbel Hebreeuws behandeld. Na een aantal oefeningen worden de eerste teksten uit de Biblia Hebraica gelezen en grammaticaal geanalyseerd. Het afsluitend tentamen betreft de behandelde delen van de grammatica en de gelezen capita selecta.

Literatuur:

Biblia Hebraica Stuttgartensia (K. Elliger & W. Rudolph ed.), Stuttgart 2007 (Deutsche Bibelgesellschaft), ISBN 1-59856-199-5.

L. KOEHLER & W. BAUMGARTNER, *Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (2 volumes), Leiden 2002 (Brill), ISBN 90-04-12445-4.

J.W. WESSELIUS, *Korte grammatica van het Bijbels Hebreeuws*, Bussum 1998 (Coutinho), ISBN 90-6283-098-6

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

F38. Geschiedenis

Docent: Lic. A. MORENO QUIRÓS

Speciaal rooster.

De cursus geeft een overzicht van de geschiedenis van de prehistorie tot de huidige dag. Het is gericht op het bevorderen van de kritische analyse van student in de studie van de geschiedenis, de cultuur en haar vele verschijningsvormen, zoals literatuur, religie en kunst.

Literatuur:

J. CORBELLA, C. CABALLERO EN E. ALVAREZ, *Historia. Ciencias sociales*, McGraw-Hill 1995.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

F39. Rechtsfilosofie

Docent: Drs. M. CAVAGNARO

De moderniteit stelt ons voor het probleem van de fundamenteen. Sinds het metafysische perspectief werd verlaten, zijn de afzonderlijke wetenschappen op zoek naar een eigen fundament. De postmoderniteit heeft ons geleerd dat deze onderneming is mislukt. Wat voor alle afzonderlijke wetenschappen geldt, geldt ook voor de rechten. Aan de hand van de studie van de thomistische filosoof Michel Villey wordt een historisch overzicht van de geschiedenis van de rechtsfilosofie gegeven, waarin het centrale vraagstuk omtrent het metafysisch fundament van de rechten behandeld wordt.

Literatuur:

M. VILLEY, *La formation de la pensée juridique moderne*, Presses Universitaires de France, 2013.

F. D'AGOSTINO, *Filosofia del diritto*, Giappichelli, 1993.

J. RATZINGER, *Geloof, waarheid en tolerantie*, Lannoo, 2008.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

F40. Het christendom als promotor en bestuurder van de cultuur in Europa: een visie vanuit de middeleeuwse kunst

Docent: Lic. T. RICO MARTÍNEZ

Speciaal rooster.

We staan voor een cruciaal moment in de geschiedenis van Europa, waar het door het christendom nagelaten erfgoed, dat haar eigen cultuur en identiteit bepaalt, wordt bedreigd door ontelbare stromingen van vreemde doctrines die de geschiedenis en de wortels van zoveel volken en naties ontkennen. Op zijn apostolische reis in 1982 naar Santiago de Compostela, richtte Johannes Paulus II zich krachtig tot het oude continent: "Ik, bisschop van Rome en voorganger van de universele kerk, vanuit Santiago, ik roep tot u, het oude Europa, in een kreet vol liefde: kom terug om uzelf te vinden. Wees uzelf ontdek uw herkomst geef lucht aan uw wortels".

Dus, om te proberen de oorsprong van deze situatie te verdiepen, zal deze cursus toenadering zoeken tot de erfenis van het christendom in Europa, waarbij de kunst een van de belangrijkste middelen is waarin deze culturele configuratie is uitgekristalliseerd.

Hiervoor zullen we twee aspecten benaderen: het eerste, meer theoretisch, zal zich richten op de "schepping" en het veilige gedrag binnen de cultuur en het filosofisch denken door de Kerk, vanaf de eerste kloosters met de ontwikkeling van het schrijven en de grote bibliotheken, tot het verschijnen van de Universiteiten en de ontwikkeling die ze doormaakten aan de hand van de religieuze ordes. Het tweede aspect omvat een schematische studie van de materiële, voornamelijk architecturale overblijfselen waarin we kunnen zien hoe over de hele lengte en breedte van het oude continent de geboorte van steden altijd zijn vormgegeven rond verschillende architectonische typologieën die door de Kerk werden aangestuurd.

Literatuur:

MARROU, H., *¿Decadencia Romana o Antigüedad Tardía?*, Ed. Rialp, Madrid 1980.

FOSSIER, R., *La Infancia de Europa*, Ed. Labor, Barcelona 1984.

LE GOFF, J., *La civilización del occidente medieval*, Ed. Paidós, Barcelona 1999.

DUBY, G., *San Bernardo y el Arte cisterciense*, Ed. Taurus, Madrid 1981.

GENICOT, L., *El espíritu de la Edad Media*, Ed. Noguer, Barcelona 1990.

DAWSON, C., *Historia de la Cultura Cristiana*, Fondo de Cultura Económica, México D.F. 1997.

JEDIN, H., *Manual de historia de la Iglesia*, Herder, Barcelona 1980.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

Th25. Handelingen der apostelen

Docent: Dr. J. ALBEZA ASECIO

Blokcollege: 4-8 februari.

De cursus geeft een inleiding in de voornaamste literaire, historische en theologische aspecten van de Handelingen van de Apostelen. De globale structuur van het werk wordt uiteengezet met een accent op de theologische intenties van de auteur. Met behulp van contemporaine bronnen van de tekst wordt de historische achtergrond geschilderd, waarbij de voortgang wordt geschetst van de verkondiging van het Evangelie in een wereld die dat nog niet kende. De cursus leidt de studenten bovendien in in het bronnenonderzoek en maakt ze bekend met het leven van de eerste christengemeenschap. Tijdens de bestudering van de activiteiten van de heilige Paulus zullen we het verhaal van Lucas vergelijken met de informatie die te vinden is in de brieven van de Apostel van de heidenen.

Literatuur:

W. BARCLAY, *The Acts of the Apostles*, Philadelphia, 1953.

H.J. CACBURY, *The book of Acts in history*, London 1955.

H. CONZELMANN, *Die Apostelgeschichte*, Tübingen 1972.

J. DUPONT, *Teologia della Chiesa negli Atti degli Apostoli*, Bologna 1984.

J. CREMER, *Les Actes des Apôtres. Tradition, rédaction, théologie*, Gremloux 1979.

J. SÁNCHEZ BOSCH, *Escritos paulinos*, Estella 2011.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

Th55. Het leergezag over de seksuele moraal

Docent: Lic. L. GEORGES

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie heeft het Leergezag van de Kerk verschillende documenten over de seksuele moraal gepubliceerd. In deze cursus zullen we capita selecta van de belangrijkste van deze documenten lezen en becommentariëren. We zullen onze aandacht op de volgende

thema's richten: de roeping tot kuisheid; tot echte liefde geroepen; ware liefde en kuisheid; enkele vraagstukken van de seksuele ethiek; de liefde van gehuwden; bevordering van de waardigheid van huwelijk en gezin; huwelijk en gezin in de huidige wereld; de heiligheid van huwelijk en gezin; huwelijksliefde; het vruchtbare huwelijk; het harmoniëren van de huwelijksliefde met de eerbied voor het menselijk leven; de vruchtbaarheid van het huwelijk; maagdelijkheid omwille van het Rijk; het geestelijk vaderschap; huwelijk en maagdelijkheid.

Literatuur:

TWEEDE VATICAANS OECUMENISCH CONCILIE, *Gaudium et spes*, nn. 47-52.

PAULUS VI, Encycliek *Humanae vitae* over een juiste geboortenregeling (25.07.1968).

CONGRREGATIE VOOR DE GELOOFSLEER, Verklaring *Persona humana* over enkele vraagstukken van de seksuele ethiek (29.12.1975).

JOHANNES PAULUS II, Apostolische exhortatio *Familiaris consortio* over de taken van het christelijk gezin in de wereld van deze tijd, nn. 11-16. 28-35 (22.12.1981).

CONGRREGATIE VOOR DE GELOOFSLEER, Brief over *De pastorale zorg voor homoseksuelen* (1.10.1986).

JOHANNES PAULUS II, Apostolische brief over de waardigheid en de roeping van de vrouw *Mulieris dignitatem*, nn. 6-8. 20-22 (15.08.1988).

JOHANNES PAULUS II, *Brief aan de gezinnen*, nn. 6-19 (2.02.1994).

JOHANNES PAULUS II, *Brief aan de vrouwen*, nn. 7-8 (29.06.1995).

PAUSELIJKE RAAD VOOR HET GEZIN, *De ware betekenis van de menselijke seksualiteit*, nn. 8-26 (8.12.1995).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

Th61. Capita selecta Gen 12 – 35

Docent: Mgr. Dr. C. VAN DEN HOUT

Blokcollege: 28 – 30 januari.

Capita selecta Gen 12 - 35 gaat over de twee belangrijke aartsvaders. Abraham is de eerste aan wie God bijzonder beloften doet en Jakob is

degene aan wie de naam van het volk Israël is ontleend. Na een korte inleiding zullen we de gebeurtenissen lezen als heilsgeschiedenis. Hoe heeft God in de concrete levensgeschiedenissen van Abraham en Jakob zijn beloften waargemaakt? Welke rol speelden de aartsvaders en de aartsmoeders en hoe heeft God daarop ingespeeld?

Literatuur:

Wordt aan het begin van de colleges meegedeeld.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

Th62. Het leergezag over huwelijk en gezin

Docent: Lic. G. RIZZO

Christelijke kennis over het huwelijk en het Leergezag. Algemene ontwikkeling van het Leergezag over huwelijk en gezin. Gedetailleerde analyse van de encycliek *Casti connubii*. Het Leergezag van Pius XII. De situatie van het Leergezag bij de opening van het Tweede Vaticaans Concilie. Het huwelijk en het gezin in het tweede Vaticaans concilie. De leer van Paulus VI over huwelijk en gezin. Het Leergezag van Johannes Paulus II en het Apostolische Exhortatie *Familiaris consortio*. Catechese over de menselijke liefde, de brief aan de gezinnen en andere leringen.

Literatuur:

JOHANNES PAULUS II, *De theologie van het lichaam. De menselijke liefde in het goddelijk plan*, Betsaida, 's-Hertogenbosch 2106.

GARCÍA DE HARO R., *Matrimonio e famiglia nei documenti del magistero. Corso di teologia matrimoniale*, Ares, Milano 2 druk 2000.

HEYLEN V.L., *La promozione della dignità del matrimonio e della famiglia*, in *La Chiesa nel mondo di oggi*, Firenze 1966.

WOJTYLA K., *Amore e responsabilità*, Marietti, Torino 1999.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

Th63. Maaltijden in het vroegere christendom

Docent: Lic. I. TILMA

In dit aanvullende college staat een aantal teksten over maaltijden in het Nieuwe Testament centraal. Mede naar aanleiding van de licentiaatsscriptie van de docent is het uitgangspunt 1 Kor 11,17-34. We gaan deze tekst stap voor stap bespreken. Aan de orde komen de plaats van deze tekst in Paulus' brief aan de Korintiërs, methodes van schriftuitleg en de maaltijd in de context van het Nieuwe Testament. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de stijlfiguren in deze passages. In dat kader zullen echter ook stijlfiguren in bijvoorbeeld de psalmen nader besproken worden. Het feit dat maaltijden in de leer en het leven van Jezus zo centraal staan, wordt ook nader geïllustreerd aan de hand van verhalen over Jezus in het Lukasevangelie. De derde evangelist presenteert Jezus als *the man who came to dinner*. Geprobeerd wordt deze collegereeks zo in te vullen dat een doelstelling van aanvullend college gerealiseerd kan worden. De studenten zullen de kans krijgen extra te oefenen op de exegese van Bijbelse teksten en ze maken grondig kennis met een specifieke tekst uit het NT.

Verplichte literatuur

R.F. COLLINS, *The man who came to dinner*, in: R. BIERINGEN, G. VAN BELLE, J. VERHEYDEN (eds.), *Luke and his readers. Festschrift A. Denaux*, Leuven 2005, p. 151-172.

B.J. KOET, *Arm en rijk volgens Lucas: iedereen uitgenodigd voor het koninklijk bruiloftsmaal*, nog te verschijnen in *Collationes*.
I.W. TILMA, *Opbouwend communiceren. Onderzoek naar het gebruik van stijlfiguren in 1 Kor 11,17-34* (Licentiaatsscriptie), Tilburg 2018.

Wijze van tentamineren: werkstuk.

Th64. *Bonum est faciendum, malum est vitandum*. Inleiding tot de moraaltheologie

Docent: Dr. A. KUCIŃSKI

Bonum est faciendum, malum est vitandum – zo formuleert Thomas van Aquino de hoogste morele wet. De moraaltheologie reflecteert op het handelen volgens ethische normen en in het licht van de christelijke openbaring. Ze heeft o. a. tot doel, de orientatië op de concrete realisering van dit onomstreden principe te geven. De voorwaarde van de existentie van God moet daarbij geen hindernis zijn voor de ethische universaliteit, maar kan als teken van de objectieve rationaliteit van het christelijke moraalbegrip gezien worden. Met betrekking tot de toename van de

technische maakbaarheid op diverse velden van de menselijke activiteit is de vraag om betrouwbare criteria evenals grenzen van verantwoordelijk handelen meer dan ooit van fundamenteel belang voor onze toekomst. De cursus biedt daartoe een passende basis aan door een inleiding in de geschiedenis, de principes en de hoofdvraagstukken van de katholieke moraaltheologie.

Literatuur:

Katechismus van de katholieke Kerk, Città del Vaticano 1997 (deel 3: *Het leven in Christus*, 1691-2557).

JOHANNES PAULUS II, Encycliek *Veritatis splendor* over enkele fundamentele vraagstukken van de morele leer van de Kerk (06.08.1993), http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/nl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_06081993_veritatis-splendor.html (Stand: 16.06.2018).

HILPERT, K., *Moraltheologie*, in: LThK³ 7 (Sonderausgabe 2009), 462–467.

KORFF, W., *Ethik. II. Geschichte*, in LThk³ 3 (Sonderausgabe 2009), 911–923.

IDEM, *Ethik. III. Systematisch*, in LThk³ 3 (Sonderausgabe 2009), 923–929.

PINCKAERS, S., *De bronnen van de christelijke moraal. Methode, inhoud, geschiedenis*, Colomba, Oegstgeest, 1997. (Italiaanse editie: *Le fonti della morale cristiana. Metodo, contenuto, storia*, Ares, Milano 1992).

RÖMELT, J., *Christliche Ethik in moderner Gesellschaft/1. Grundlagen*, Freiburg 2008.

SCHOCKENHOFF, E., *Naturrecht und Menschenwürde. Universale Ethik in einer geschichtlichen Welt*, Mainz 1996.

SPAEMANN, R., *Moralische Grundbegriffe*, München ⁸2009.

VIDAL, M., *Nuova morale fondamentale. La dimora teologica dell'etica*, Bologna 2004.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

WF1. Werkcollege filosofie: tekstanalyse antieke filosofie

Docent: Drs. M. CAVAGNARO

Dit college heeft tot doel de studenten in staat te stellen om zelfstandig wijsgerige teksten te lezen en te begrijpen.

Literatuur:

Wordt aan het begin van de colleges meegedeeld.

Wijze van tentamineren:

Op basis van de actieve participatie (50%) tijdens het werkcollege en het geschreven paper (50%).

WF3. Werkcollege filosofie: Thomas van Aquino's *De ente et essentia*

Docent: Dr. J. VERBURGT

De cursus biedt een inleiding tot de ontologie van Thomas van Aquino aan de hand van een gezamenlijke tekstlezing van diens *De ente et essentia*, waarbij tevens aandacht besteed wordt aan de manier waarop deze tekst doorgewerkt heeft.

Literatuur:

Thomas van Aquino, *Over het zijnde en het wezen: proeve van een ontologie*, Uitgeverij DAMON Eindhoven 2017 (vertaling, inleiding en commentaar door Rudi te Velde). Andere teksten worden tijdens het eerste college of in de loop van de cursus bekendgemaakt.

Werkvorm:

Werkcolleges met referaten van deelnemers. Deelnemers worden geacht actief te participeren tijdens alle bijeenkomsten.

Wijze van tentamineren:

Een schriftelijk leesverslag op basis van referaten, na overleg met de docent.

5. FACULTATIEVE CURSUSSEN

Tijdens de vakantieperioden van de cursus Nederlandse taal krijgen de studenten van het Grootseminarie Redemptoris Mater verschillende blokcolleges. In de maand juli zullen verschillende blokcolleges in het

Grootseminarie Redemptoris Mater worden gegeven, waaraan alle studenten kunnen deelnemen.

6. ROOSTERS

Rooster collegedagen

Di. t/m vr.:

9.20-10.05 uur	I uur	eerste college
10.10-10.55 uur	II uur	tweede college
10.55-11.10 uur		koffie/theepauze
11.10-11.55 uur	III uur	derde college
12.00-12.45 uur	IV uur	vierde college
12.45 uur		einde van de ochtendcolleges
12.50 uur		middaggebed - middagmaal
14.00-14.45 uur	V uur	vijfde college
14.50-15.35 uur	VI uur	zesde college
15.35-15.50 uur		koffie/theepauze
15.50-16.35 uur	VII uur	zevende college
16.35 uur		einde middagcolleges

Ma.:

09.20-9.50 uur	I uur	eerste college
09.50-10.35 uur	II uur	tweede college
10.35-11.20 uur		koffie/theepauze
11.20-12.05 uur	III uur	derde college
12.10-12.55 uur	IV uur	vierde college
13.00-13.40 uur	V uur	vijfde college

Rooster jaar I-II (1e semester)

uur	MA	uur	DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek repertoire	I	Natuurfilosofie	Liturgisch jaar	Latijn II	Methodologie
II	Muziek I					
III	Wijsgerige antropologie	II	Natuurfilosofie	Liturgisch jaar	Latin II	Kerkelijke documenten I
IV	Wijsgerige antropologie	III	Geschiedenis antieke filosofie	Grieks II	Logica	Godsdienstfilosofie
					PLHS	<i>Werkcollege filosofie</i>
V	Wijsgerige antropologie	IV	Geschiedenis antieke filosofie	Grieks II	Logica	Godsdienstfilosofie
					PLHS	<i>Werkcollege filosofie</i>

Rooster jaar I-II (2e semester)

uur	MA	uur	DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek repertoire	I	Natuurfilosofie	Priesterlijke spiritualiteit I	Latijn II	
II	Muziek I					
III	Wijsgerige antropologie	II	Natuurfilosofie	Priesterlijke spiritualiteit I	Latin II	Kerkelijke documenten I
	<i>Werkcollege filosofie</i>					
IV	Wijsgerige antropologie	III	Geschiedenis middeleeuwse filosofie	Grieks II	Logica	Rechtsfilosofie
	<i>Werkcollege filosofie</i>				PLHS	
V	Wijsgerige antropologie	IV	Geschiedenis middeleeuwse filosofie	Grieks II	Logica	Rechtsfilosofie
	<i>Werkcollege filosofie</i>				PLHS	

Rooster jaar III-VI (1e semester)

uur	MA	uur	DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek repertoire	I	Oude Kerkgeschiedenis <i>Werkstuk</i>	Theol. moraal	Theologische antropologie	Canoniek recht
III	Psalmen en <i>Werkcollege</i> Maaltijden vroegere chr.	II	Oude Kerkgeschiedenis <i>Werkstuk</i>	Theol. moraal	Theologische antropologie	Seksuele moraal
IV	Psalmen en <i>Werkcollege</i> Maaltijden vroegere chr.	III	Oude Kerkgeschiedenis <i>Werkstuk</i>	Ecclesiologie	Fundamentele theologie	Seksuele moraal
V	Psalmen en <i>Werkcollege</i> Maaltijden vroegere chr.	IV	Oude Kerkgeschiedenis <i>Werkstuk</i>	Ecclesiologie	Fundamentele theologie	Seksuele moraal

Rooster jaar III-VI (2e semester)

uur	MA	uur	DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek repertoire	I	Middeleeuwse Kerkgeschiedenis Wijsheidslit.	Huwelijk en gezin	Theologische antropologie Inleiding moraaltheologie	Canoniek recht
III	Historische boeken Maaltijden vroegere chr.	II	Middeleeuwse Kerkgeschiedenis Wijsheidslit.	Huwelijk en gezin	Theologische antropologie Inleiding moraaltheologie	Eucharistie II Didactiek
IV	Historische boeken	III	Oude Kerkgeschiedenis	Ecclesiologie	Fundamentele theologie	Eucharistie II

	Maaltijden vroegere chr.		Wijsheidslit.			Didactiek
V	Historische boeken	IV	Oude Kerkgeschiedenis	Ecclesiologie	Fundamentele theologie	Eucharistie II
	Maaltijden vroegere chr.					Didactiek

Lokaal waar het college plaatsvindt

1 sem.	Banneux-kamer	Lourdeszaal	Studiezaal
ma.	Wijsgerige antropologie	Psalmen <i>Werkcollege Psalmen</i> Maaltijden vroegere chr.	
di.	Nederlands	Oude kerkgeschiedenis <i>Werkstuk</i>	Natuurfilosofie Antieke filosofie
wo.	Liturgisch jaar Grieks II	Theologische moraal Ecclesiologie	
do.	Latijn II Logica PLHS	Theologische antropologie Fundamentele theologie	
vr.	Methodologie Kerkelijke documenten Godsdienstfilosofie <i>Werkcollege filosofie</i>	CR: verkondiging Seksuele moraal	

Op ma. Muziek repertoire en Muziek II in de Engelenzaal of in de Kapel.

2 sem.	Banneux-kamer	Lourdeszaal	Studiezaal
ma.	Wijsgerige antropologie <i>Werkcollege filosofie</i>	Historische boeken Maaltijden vroegere chr.	
di.	Nederlands	Middeleeuwse kerkgeschiedenis Wijsheidsliteratuur	Natuurfilosofie Middeleeuws fil.
wo.	Inl. priesterlijke spiritualiteit Grieks II	Huwelijk en gezin Ecclesiologie	
do.	Latijn II Logica PLHS	Theologische antropologie Inleiding moraaltheologie Fundamentele theologie	
vr.	Kerkelijke documenten Rechtsfilosofie	CR: verkondiging Eucharistie II Didactiek	

7. DATA EXAMENS**Januari**

Wo. 9	II.12. Grieks van het Nieuwe Testament I V.4. Ecclesiologie I	3 3	R. FRANK C. VAN VLIET
Vr. 11	I.2. Geschiedenis van de antieke filosofie V.12. Can. recht: verkondigingstaak	3 1,5	J. VIJGEN J. HENDRIKS
Ma. 14	II.9. Het liturgisch jaar V.1. Psalmen	3 1,5	M.MARCANTOGINI R. GOUW
Wo. 16	II.11. Latijn IIa IV.14. Oude kerkgeschiedenis	3 3	N. MANTJE P. HAMANS
Vr. 18	I.5. Natuurfilosofie I IV.9. Theologische moraal	3 3	J. VIJGEN J. TERCERO
Ma. 21	II.4. Wijsgerige antropologie I I.11. Muzikale vorming en lit. zang Ia IV.5. Th. antr. II: genadeleer en esch. I	4 1,5 3	J. VEBURGT A. RODRÍGUEZ A. VAN DEN
HOUT			
Wo. 23	I.8. Vat. II en recente kerkelijke doc. I	1,5	J. HENDRIKS
Do. 24	II.5. Godsdiensfilosofie III.4. Fundamentele theologie I	2 3	M. CAVAGNARO M. WAGEMAKER

De examens beginnen om 10.00 uur (behalve Muzikale vorming, om 9:00 uur)

Juni

Ma. 3	II.12. Grieks van het Nieuwe Testament II V.4. Ecclesiologie II	3 3	R. FRANK C. VAN VLIET
Wo. 5	I.3. Gesch. van de middeleeuwse filosofie Th62. Leergezag over huwelijk en gezin	3 3	J. VIJGEN G. RIZZO
Vr. 7	I.5. Natuurfilosofie II IV.1. Historische boeken	3 3	J. VIJGEN R. GOUW
Di. 11	II.11. Latijn IIb V.2. Wijsheidsliteratuur	3 2	N. MANTJE B. KOET
Do. 13	I.4. Logica Th64. Inleiding tot de moraaltheologie	3 1,5	V. RAVENSLOOT A. KUCIŃSKI
Di. 18	I.6. Pers. lezing van de Heilige Schrift II IV.15. Middeleeuwse kerkgeschiedenis	1,5 3	T. PEREZ P. HAMANS
Vr. 21	II.6. Inleiding tot de Heilige Schrift V.7. Eucharistie II: theologie	2 3	R. GOUW S. MARCANTOGNINI
Ma. 24	I.9. Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I.11. Muzikale vorming Ib V.12. CR: heiliginstaak	3 1,5 1,5	L. GEORGES A. RODRÍGUEZ J. HENDRIKS
Wo. 26	F39. Rechtsfilosofie IV.5. Th. antr. II: genadeleer en esch. II	3 2	M. CAVAGNARO A. VAN DEN HOUT
Do. 27	I.8. Vat. II en recente kerkelijke doc. I III.4. Fundamentele theologie II	1,5 3	J. HENDRIKS M. WAGEMAKER

De examens beginnen om 10.00 uur (behalve Muzikale vorming, om 9:00 uur)

9. STUDIEREGELING EN EXAMENS

De studenten worden geacht bij de colleges aanwezig te zijn. Om bijzondere redenen kan de rector ontheffing verlenen. De student draagt er dan zelf zorg voor dat de betreffende docent op de hoogte wordt gesteld. Om een vak met een tentamen te kunnen afsluiten is het vereist om 2/3 van de colleges te volgen.

Naast de colleges wordt men geacht dagelijks gemiddeld een uur of drie te studeren. Ook in het weekeinde is tijd nodig om te studeren. Op stille dagen wordt niet gestudeerd.

De inhoud van de colleges is examenstof. Daarnaast kan de docent eventueel een aantal pagina's verplichte literatuur opgeven. Wanneer de inhoud daarvan niet overeenkomt met de collegestof, maar een uitbreiding daarvan vormt, zal de docent rekening houden met het aantal ECTS dat aan zijn college verbonden is. De richtlijn is dat literatuur die een uitbreiding vormt van de collegestof niet meer bedraagt dan 75 pagina's voor een cursus van drie ECTS. Wanneer niet het volledig aantal college-uren is gegeven, kunnen bovendien per ontbrekend college-uur vijf pagina's worden opgegeven.

Er zijn twee examenperiodes gedurende het studiejaar, aan het einde van elk semester. In deze periodes vinden de examens plaats. Uitstel van examens is alleen mogelijk om zwaarwegende redenen, met goedkeuring van de studiefprefect. Vervroeging is mogelijk in overleg met de docent, mits de colleges van het betreffende vak afgelopen zijn.

De docent bepaalt in welke vorm het examen wordt gehouden. Voor schriftelijke examens wordt door de studiefprefect een datum vastgesteld in de examenperiode. Mondelinge examens (gewoonlijk circa 20 minuten) kunnen met de docent worden afgesproken, maar zij dienen voor het einde van de examenperiode te zijn afgenomen. Bij de werkcolleges is geen examen; de studenten krijgen een cijfer op basis van hun deelneming aan de discussie bij de bijeenkomsten en hun referaat over een door de docent opgegeven thema. De omvang van een referaat moet 3-5 bladzijden bedragen.

De studenten zijn verplicht aan het examen deel te nemen (tenzij ontheffing is verkregen van de studiefprefect); wanneer zij het examenblad blanco inleveren, krijgen zij 'n één (1). De student krijgt éénmaal gelegenheid om een hogere kwalificatie te behalen als hij een voldoende punt heeft behaald en wel tijdens de herexamenperiode.

Het is mogelijk om in overleg met de docent en studiefprefect een examen in delen af te leggen waarbij de delen niet meer bij het

afsluitende examen van het geheel worden getentamineerd.

In bijzondere gevallen kan door de docent met toestemming van de studieprefect de mogelijkheid gegeven worden het examen te vervangen door uit te voeren opdrachten. Deze mogelijkheid kan ook geboden worden door de docentenvergadering, op voordracht van de rector, van de studieprefect of van de docent zelf.

Een examen is gehaald, wanneer er tenminste een 6 voor is gegeven (op een schaal van 1 – 10). Een lager cijfer houdt in dat herexamen moet worden afgelegd.

Bij geconstateerde fraude tijdens het schriftelijk examen, wordt het examen nietig verklaard en de student wordt in principe uitgesloten van de rest van de betreffende examenperiode.

De cijfers worden zo spoedig mogelijk en tenminste één dag voor de docentenvergadering aan het secretariaat doorgegeven. De cijfers worden bekend gemaakt, nadat zij in de docentenvergadering zijn besproken.

Herexamens worden afgelegd in overleg met de docent. Herexamens over colleges van het eerste semester, moeten ruimschoots voor het einde van het studiejaar worden afgelegd (zie de einddatum in het jaarprogramma). Herexamens over het tweede semester worden in juli of september afgelegd (zie de einddata in het jaarprogramma).

In sommige gevallen kan door de docent een verlengd examen worden toegestaan, dat wil zeggen dat de kandidaat op korte termijn en in ieder geval voor het einde van de examenperiode, kans krijgt blij te geven de stof alsnog voldoende te beheersen. Als blijkt dat de student alleen een bepaald gedeelte van de stof niet goed beheerst, kan de docent besluiten tot een partieel herexamen.

Indien alle examens zijn gehaald, gaat de student over naar een volgend jaar. Als niet meer dan drie herexamens moeten worden gedaan, gaat hij voorwaardelijk over. De herexamens moeten in september en oktober worden afgelegd; wanneer de herexamens niet voor de kerstvakantie zijn afgelegd, wordt de student niet tot de examenperiode na het eerste semester toegelaten. De studieprefect kan in overleg met de rector om goede redenen in individuele gevallen hiervan afwijken.

Ieder jaar maken de studenten een werkstuk. In het eerste jaar is dit werkstuk de samenvatting (ongeveer vijf bladzijden) van een boek over een thema van de spiritualiteit; thema en werkstuk worden afgesproken met de spiritueel. Dit werkstuk wordt ingeleverd bij de studieprefect. In het tweede jaar dient de student een wijsgerig werk van een belangrijke filosoof of een theologisch werk van een kerkleraar of een document van het Leergezag van de Kerk grondig te bestuderen en aan de hand van de door de begelei-

dende docent opgestelde vragen een werkstuk te schrijven. In het derde jaar schrijft de student een filosofisch werkstuk en in het vierde jaar een theologisch werkstuk. In deze twee jaren kan het werkstuk een vergelijkende studie zijn tussen verschillende boeken of artikelen waarbij de opvattingen van de student bij de verwerking aan de orde zullen komen, of een verhandeling over een bepaald onderwerp of thema. De werkstukken omvatten tien tot twintig bladzijden. In de laatste jaren (eerste begin kan gemaakt worden in jaar IV) wordt een scriptie geschreven, een uitgebreider verhandeling op het vakgebied van de theologie in de ruimste zin, of een eindwerkstuk over een onderwerp uit de filosofie of de theologie (inclusief pastoraal). De scripties moeten zes weken voor het Baccalaureats-examen ingeleverd worden. In het jaarprogramma wordt voorts de datum aangegeven waarop werkstukken moeten zijn ingeleverd. De werkstukken moeten gebundeld ingeleverd worden met een ingevuld tentamenbriefje voor de docent en aan de studiefprefect wordt een digitale versie toegezonden.

Met alle vragen rond de studie kan men zich wenden tot de studiefprefect. De contacten met de docenten op studiegebied en studiebegeleiding van de studenten lopen via de studiefprefect.

10. PROGRAMMA VOORTGEZETTE VORMING

Het programma van de voortgezette vorming is als volgt:

11:00 uur	Ontmoeting koffie/koek Oesdom
11:30 uur	Rozenhoedje Genadekapel
12:10 - 13:40 uur	1ste blok
13:45 uur	Middaggebed
13:55 - 14:30 uur	Lunch
15:00 - 16:30 uur	2de blok
16:30 - 17:30 uur	Gesprek bisschop
18:00 uur	H. Eucharistie
19:15 uur	Buffet

Data:

Maandag 1 oktober 2018
 Maandag 5 november 2018
 Maandag 3 december 2018
 Maandag 4 februari 2019
 Maandag 4 maart 2019
 Maandag 1 april 2019
 Maandag 6 mei 2019
 Maandag 3 juni 2019: Bedevaart

11. WILLIBRORDLEZINGEN

Het programma van de Willibrordlezingen vorming is als volgt:

16:30 - 17:30 uur	Willibrordlezing
18:00 uur	H. Eucharistie
19:15 uur	Buffet

Data:

Maandag 1 oktober 2018
 Maandag 3 december 2018
 Maandag 4 maart 2019
 Maandag 6 mei 2019

12. STAF EN DOCENTEN

Dr. J. D. Albeza Asencio: Handelingen der apostelen en *Aanvullende vak* (blokcolleges).

Adres: Monastero Sta. Caterina; via Discesa dei Giudici 33, 90133
Palermo, Italië;
tel. 0039-3925299239; e-mail: jdalbeza@gmail.com

Drs. F.J. Bunschoten: Liturgische praktijk (1^e en 2^e sem.).

Adres: Dorpsstraat 570, 1566 AZ Assendelft;
tel. 075-6874385; 06-41168657; e-mail: bfloris@lycos.com

Drs. A.S.A. Cannegieter: Hebreeuws (1^e en 2^e sem.).

Adres: Abbenesstraat 15 II, 1059 TB Amsterdam;
e-mail: a.cannegieter@hotmail.com

Lic. E. Capozzi: Italiaans (1^e en 2^e sem.).

Adres: Grootseminarie Redemptoris Mater, Paadje 22, 1733 NE Nieuwe
Niedorp;
tel. 0226-413477; fax 0226-413476.

Drs. M. Cavagnaro: *Werkcollege filosofie* en Godsdienstfilosofie (1^e sem.) en
Rechtsfilosofie (2^e sem.).

Adres: Potgieterplein 4, 1422 BB Uithoorn;
tel. 06-33248398; e-mail: cavagnaro.marco@gmail.com

Drs. R. Frank: Grieks van het Nieuwe Testament (1^e en 2^e sem.).

Adres: Plantsoen Laanhorn 16, 1181 BE Amstelveen;
tel. 020-6451131; e-mail: info@rfrank.nl

Lic. L.D. Georges: rector van het Grootseminarie Redemptoris Mater.
Het leerzegag over de seksuele moraal (1^e sem.); Inleiding tot de
priesterlijke spiritualiteit I (2^e sem.).

Adres: Redemptoris Mater, Paadje 22, 1733 NE Nieuwe Niedorp;
tel. 0226-413477; 06-46416367; e-mail: redmat.amsterdam@gmail.com.

Dr. R.G.M. Gouw: Inl. tot de Heilige Schrift (1^e en 2^e sem.), Psalmen en
Werkcollege (1^e sem.), Historische boeken (2^e sem.).

Adres: Hoflaan 121, 3062 JE Rotterdam;
tel. 010-4123690; (b.g.g. 010-2120229); e-mail: r.g.m.gouw@hetnet.nl

Dr. P.W.F.M. Hamans: Oude kerkgeschiedenis (1^e sem.) en Middeleeuwse kerkgeschiedenis (2^e sem.)
Kerkplein 11, 6077 AA St. Odiliënberg;
tel. 0475-527825; 06-49986120; e-mail: hamanspwfm@home.nl

Z.H.E. Mgr. dr. J.W.M. Hendriks: Vaticanum II en recente kerkelijke documenten I en Canoniek recht: verkondigings- en heilinginstaak (1^e en 2^e sem.).
Adres: Leidsevaart 146, 2014 HE Haarlem;
tel. 06-51164341; e-mail: hulpbisschop@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
Post: Zilkerduinweg 375, 2114 AM Vogelenzang.

J.G. Hoekstra: Stage-coördinator.
Adres: Lemelerberg 67, 3825 CH Amersfoort;
tef. 06-41225063; email: diakenjeroen@xs4all.nl

Dr. A.J.T. van den Hout: Theologische antropologie II: genadeleer en eschatologie (1^e en 2^e sem.).
Adres: Bekslaan 9, 2114 CB Vogelenzang;
tel. 023-5841906; e-mail: avandenhout@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Z.H.E. Mgr. dr. C.F.M. van den Hout: (gastdocent) Capita selecta Gen 12 – 35 (blokcollege).
Ubbo Emmiussingel 79, 9711 BG Groningen;
tel. 050-4065880; e-mail: rvdhout@bisdomgl.nl

Prof. dr. B.J. Koet: Wijsheidsliteratuur (2^e sem.).
Postbus 80101 3508 TC Utrecht;
tel. 013-4663830; e-mail: B.J.Koet@uvt.nl

Dr. A.D. Kuciński: *Bonum est faciendum, malum est vitandum.* Inleiding tot de moraaltheologie (2^e sem.)
Adres: Kapellenstr. 44, 53115 Bonn, Duitsland;
tel. +49 (0) 15156347873; e-mail: a.kucinski@gmx.de

Drs. N.M. Mantje: Latijn II (1^e en 2^e semester).
Adres: Traviatastraat 24, 1827 RK Alkmaar

Lic. S.G.R. Marcantognini: Het liturgisch jaar (1^e sem.) en Eucharistie II: theologie (2^e sem.)

Adres: Pastoor Nuijenstraat 3A, 1689 GM Zwaag;
tel. 0229-703042; e-mail: samuel.grm@gmail.com

Lic A. Moreno Quirós: Latijn I en Geschiedenis (1e en 2e sem.).
Adres: Grootseminarie Redemptoris Mater, Paadje 22, 1733 NE Nieuwe
Niedorp;
tel. 0226-413477; +34-616096095; amaliamorenoquiros@gmail.com.

Lic T.M. Pérez Osán: Persoonlijke lezing van de Heilige Schrift (1e en 2^e
sem.).
Adres: Nassaulaan 2; 1815 GK Alkmaar;
tel. 06-13490231; e-mail: tristanperez@ive.org

Drs. V.Ch. Ravensloot: Logica (1e en 2e sem.).
Adres: Juffermansstraat 78, 2341 JL Oegstgeest;
tel. 071-5170795; e-mail: vira@casema.nl

Lic. T. Rico Martínez: Het christendom als promotor en bestuurder
van de cultuur in Europa: een visie vanuit de middeleeuwse kunst (1^e
sem.).
Adres: Krodde 24, 1422 KJ Uithoorn;
tel. 06-81728538; e-mail: tomasricomartinez@gmail.com

Lic. G. Rizzo: Het leergezag over huwelijk en gezin (2^e sem.).
Adres: Jan van Galenstraat 1E, 1053 BB KE Amsterdam;
tel. 06-21905614; e-mail: giancarlorizzo46@gmail.com.

A. Rodríguez Luque: Muziekrepertoire en Muzikale vorming I (1^e en 2^e
sem.).
Adres: Dorpstraat 516, 1723 HG Noord-Scharwoude;
tel. 06-87375420; e-mail: alvarodriguezluque@gmail.com

Drs. J.H. Smith: spiritueel.
Herensingel 3, 2316 JS Leiden;
tel: 071-5218113; e-mail: jhsmithpr@gmail.com

Dr. J.M. Tercero Simón: studieprefect.
Methodologie I en Theologische moraal (1^e sem.).
Adres: Grootseminarie Redemptoris Mater, Paadje 22, 1733 NE Nieuwe
Niedorp;

tel. 0226-413477; 06-46602419; e-mail: jtercero@tiltenberg.org.

Lic. I.W. Tilma: Maaltijden in het vroegere christendom (1^e en 2^e semester).

Adres: Ridderstraat 7; 1671 CS Medemblik;

tel. 0227-570049; 06-38345350; e-mail: ignastilma@gmail.com.

Dr. H.V. Vanheeswijck: Didactiek (2^e semester).

Adres: Kloosterlaan 10; B-3500 Hasselt; België;

tel. +32 495-454524;

e-mail: vanheeswijck.h@gmail.com.

Dr. J.H.P. Verburgt: Wijsgerige antropologie (1^e en 2^e sem.) en *Werkcollege filosofie: Thomas van Aquino's De ente et essentia* (2^e sem.).

tel. 06-27422586; e-mail: jaccoverburgt@gmail.com.

Dr. J.I.M.X. Vijgen: Natuurfilosofie (1^e en 2^e sem.), Geschiedenis antieke filosofie (1^e sem.) en Geschiedenis middeleeuwse filosofie (2^e sem.).

Adres: Metsteren 125, B-3800 Sint Truiden; België;

tel. 0252-345345; e-mail: jvijgen@tiltenberg.org.

Dr. C.T.M. van Vliet: Ecclesiologie (1^e en 2^e sem.).

Adres: Charlotteplaats 18, 2713 BB Zoetermeer;

tel. 079-360.48.58; e-mail: ctm.van.vliet@planet.nl.

Dr. M.A.L. Wagemaker: Fundamentele theologie (1^e en 2^e sem.).

Adres: Abdijlaan 26, 1935 BH Egmond-Binnen;

tel. 072 506 1415; e-mail: br.stijnosb@gmail.com.

Drs. J.D.J.T. Wienen: Didactiek (2^e sem.).

Adres: Zilkerduinweg 375, 2114 AW Vogelenzang;

tel. 0252-345333; email: dwienen@tiltenberg.org

Drs. J.C.J. de Wit: rector van het Grootseminarie van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

Adres: Hoogeweg 65, 1851 PJ Heiloo

tel 06-40125490; e-mail jcjdewit@gmail.com.

INHOUDSOPGAVE

DECREET	3
ADRES, TELEFOON, FAX EN E-MAIL	4
LEIDING, STAF EN GEBEDSKRING	5
1. ALGEMENE INFORMATIE	6
Kerkelijke documenten over de vorming van priesters	7
2. JAARPROGRAMMA	9
Willibrorddagen	16
Vorming pastoraal jaar en jonge priesters	16
3. HET STUDIEPROGRAMMA	17
Filosofie	17
Theologie	17
Erkenning en/of validatie van cursussen	18
Overzicht van de studieopbouw	18
Scriptie	19
Baccalaureaatsexamen	19
De stages	20
Eerste jaar	21
Tweede jaar	21
Derde jaar	22
Vierde jaar	22
Vijfde jaar	23
Zesde jaar	23
Aanvullende vakken filosofie en overige vakken	24
Aanvullende vakken theologie	25
Werkcolleges filosofie en theologie	26
4. PROGRAMMA VOOR JAAR I-II EN JAAR III-VI	28
Toelichting bij het programma	30
5. FACULTATIEVE CURSUSSEN	67
6. ROOSTERS	67
Rooster jaar I-II (1 ^e semester)	68
Rooster jaar I-II (2 ^e semester)	68
Rooster jaar III-VI (1 ^e semester)	69
Rooster jaar III-VI (2 ^e semester)	69

Lokaal waar het college plaatsvindt	70
7. DATA EXAMENS	71
Januari	71
Juni	72
8. WERKSTUKKEN: STREEFDATA EN ONTMOETINGEN	73
9. STUDIEREGELING EN EXAMENS	74
10. PROGRAMMA VOORTGEZETTE VORMING	77
11. WILLIBRORDLEZINGEN	77
12. STAF EN DOCENTEN	78